

דוח על הסיכונים:
גילוי בהתאם לנדבך 3
ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 30 ביוני 2023

הדוח על הסיכונים ומידע פיקוחי נוסף בדבר הון פיקוחי על פי הוראות באזל III הכולל תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו על ידי הבנק נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.bankjerusalem.co.il>. כמו כן, הדוח על הסיכונים של הבנק נמצא באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il.

עמוד	
4	חלק 1 מידע כללי
5	מטרה ועקרון הגילוי
6	מידע צופה פני עתיד
6	מסגרת הוראות רגולטוריות
7	חלק 2 יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
7	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
7	טבלה מספר 1 - יחסים פיקוחיים עיקריים
8	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר
8	זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים
17	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
18	טבלה מספר 2 - סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
19	חלק 3 הרכב ההון
19	טבלה מספר 3 - הרכב ההון הפיקוחי (cc1)
21	חלק 4 יחס המינוף
21	טבלה מספר 4 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
22	טבלה מספר 5 - יחסי המינוף (LR2)
23	חלק 5 סיכון אשראי
24	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
24	טבלה מספר 6 - איכות האשראי של חשיפות האשראי (CR1)
25	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי
25	הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL)
27	טבלה מספר 7 - סיכון אשראי לפני ענפי משק
30	טבלה מספר 8 - פירוט חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים חשיפות עיקריות למדינות זרות (על בסיס מאוחד)
33	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
33	טבלה מספר 9 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)
35	הגישה הסטנדרטית - חשיפה לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CR5)
35	טבלה מספר 10 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (5CR)
37	חלק 5א סיכון אשראי של צד נגדי
37	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
37	טבלה מספר 11 - ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
38	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקולות סיכון (CCR3)
38	טבלה מספר 12 - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקולות סיכון (CCR3)
39	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי
39	טבלה מספר 13 - הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
40	חלק 15 הקצאות הון בגין התאמת שערון לסיכון אשראי (CVA)
40	הגישה הסטנדרטית (SA-CVA) (CVA3)
40	טבלה מספר 14 - הגישה הסטנדרטית (SA-CVA) (CVA3)
40	דוחות תזרים נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין סיכונים חשיפות התאמת שערון לסיכון אשראי (CVA) לפי הגישה הסטנדרטית (SA-CVA)
40	טבלה מספר 15 - דוחות תזרים נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין סיכונים חשיפות התאמת שערון לסיכון אשראי (CVA) לפי הגישה הסטנדרטית (SA-CVA)
41	חלק 6 סיכון שוק

עמוד	
43	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
43	טבלה מספר 16 - סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MR1)
43	סיכון הריבית
44	טבלה מספר 17 - שווי הוגן מתואם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (במיליוני שקלים)
45	טבלה מספר 18 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק
46	טבלה מספר 19 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
47	חלק 7 סיכון סילות
47	יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
48	טבלה מספר 20 - מתכונת גילוי על יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)
50	יחס מימון יציב נטו (LIQ2)
50	טבלה מספר 21 - מתכונת גילוי על יחס מימון יציב נטו (LIQ2)
54	חלק 8 סיכון סביבתי וסיכון אקלים
55	חלק 9 סיכון תפעולי וסיכונים בקרה פנימית נוספים
55	סיכון תפעולי
55	סיכון המשכיות עסקית
56	סיכון סייבר ואבטחת מידע
56	סיכון טכנולוגיית המידע
56	מעילות והונאות
56	ציות, איסור הלבנת הון ומימון טרור

חלק 1 – מידע כללי

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 30 ביוני 2023 (להלן: "דוח על הסיכונים").

הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

דוח על הסיכונים זה כולל מידע נלווה ומשלים לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק ירושלים בע"מ, ראו [פרק 3.1 לדוח הדייקטוריון וההנהלה בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2023](#).

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל ובנק ישראל, ההון, הנזילות, התהליכים, הכלים והמערכות למדידת הסיכון, הבקרה עליו ומזעורו, הערכת פרופיל ותאבון הסיכונים המהותיים לפעילות הבנק ומסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק.

בעז ליבוביץ

סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

יאיר קפלן

מנהל כללי

זאב נהרי

יושב ראש הדייקטוריון

תאריך אישור הדוח: 21.8.2023

דוח על הסיכונים זה הינו חלק מהדוח הכספי ויש לקרוא את הדוח יחד עם הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2023. המידע שנכלל בדוח זה כולל את דרישות הגילוי שנקבעו בהוראת הדיווח לציבור 651, "דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים" של בנק ישראל שמבוססת על פרסומים של וועדת באזל (להלן: נדבך 3) ודרישות הגילוי על הסיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות הגילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות הגילוי שפורסמו על ידי צוות משימה (ה-EDTF) שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (ה-FSB) לשיפור פרקטיקות הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים (להלן: EDTF). כמו כן, נכללו דרישות הגילוי הנוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (להלן: מידע אחר). לאור זאת, הדוח כולל, בין היתר, את דרישות הגילוי הבאות, ככל שרלוונטי:

- גילוי מפורט על הסיכונים והחשיפות אליהם חשוף הבנק ואופן ניהולם;
- גילויים כמותיים על דרישות ההון ועל נכסי הסיכון בגין חשיפות אשראי, שוק ותפעולי;
- גילוי על חשיפות לסיכונים המהותיים האחרים אליהם חשוף הבנק מעצם טבען של הפעילויות העסקיות שלו, כגון: סיכון זילות, סיכון משפטי, סיכון אבטחת מידע וסייבר, מניעת מעילות והונאות, סיכון ציות, הוגנות, איסור הלבנת הון, איסור מימון טרור, סיכון רגולטורי, סיכון סביבתי, סיכון אקלים ו-ESG;
- מידע כמותי ואיכותי בדבר שינויים משמעותיים שחלו בחשיפות הבנק לסיכונים אלה ואחרים ואופן ניהולן, ובפרט, לאור אי הוודאות הכלכלית במשק ובעולם (והשפעת עליית הריבית על כרפיל הסיכונים של הבנק), הפוליטית והביטחונית במדינה;
- גילויים מכוח המלצות של EDTF ומקורות אחרים כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים ושינויים מהותיים במידע איכותי שנדרש מכוח ההמלצות כאמור.

הדוח נערך בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:

- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופות המקבילות בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
- המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמשים בסיס לחישובים של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות, ובחלקו, על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
- מידע רלוונטי נוסף בדבר חשיפה לסיכונים מסוימים והיבטים נוספים שהגילוי לגביהם נדרש בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, ניתן למצוא בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

חלק מהמידע המפורט בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו, במידה ונכללו, במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של אירועים הגורמים בתקופה האחרונה לאי וודאות גדולה ולפוטנציאל לשינוי בפרופיל הסיכונים של הבנק, לרבות, בין היתר, כתוצאה מאירועים כלכליים חריגים, כגון: התפתחות תנאי המאקרו בשוק הישראלי, בין היתר, שינויים קיצוניים בשיעורי הריבית, פיחות/תיסוף השקל והאינפלציה, וכן אירועים מדיניים/ביטחוניים ואירועים פוליטיים בלתי צפויים אשר יכולים לשנות את התנהגות הציבור הן מההיבט של היקף לקיחת האשראי, פירעונו המוקדם, מחזורו או קשיים בפירעונו השוטף בכל מגזרי הפעילות של הבנק, והן מההיבט של יכולת גיוס המקורות. כמו כן, שינויים ברגולציה או בהוראות חקיקה, שהפוטנציאל להתממשותם גדל להערכת הבנק, עקב המצב הפוליטי, הוראות גורמי פיקוח והתנהגות מתחרים עשויים להשפיע על פעילות הבנק.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "צפוי", "עשוי", "עלול", "הערכה" וביטויים דומים להם, המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא עובדות עבר.

- ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר כוללים בין היתר:
- השפעת שינויים בהוראות רגולטוריות או בחקיקת הממשלה על טעמי הלקוחות ו/או על היקף הפעילות במערכת הבנקאית ומבנה התחרות בה ו/או על רווחיות הבנק ועמידתו ביעדים העסקיים.
 - יכולת התממשות של תכניות הבנק על פי היעדים שנקבעו בהתאם לאסטרטגיה שלו. תגובות לא חזויות של גורמים נוספים (לקוחות, מתחרים ועוד) הפועלים בסביבה העסקית של הבנק.
 - התממשות בעתיד של תחזיות ענפיות ושל תחזיות מאקרו כלכליות בהתאם להערכות מוקדמות של הבנק, לרבות בשל המשך העימות בין רוסיה ואוקראינה, מגמת עליית הריבית והאינפלציה, אי הוודאות הפוליטית במדינה, ההסלמה המתמשכת במצב הביטחוני, אירועים גאופוליטיים נוספים, וכן, אירועי טבע קיצוניים.
 - השפעת השינויים בשוק העבודה המקשים על גיוס ושימור עובדים, בעיקר, בפעילות מערכות המידע.
 - תוצאות אפשריות של הליכים משפטיים.
 - שינוי בטעמי הצרכנים ו/או בהתנהגותם ובפרופיל סיכון האשראי שלהם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על הערכות מקצועיות ותכניות העבודה של הבנק, על תחזיות מאקרו כלכליות של חזאים בדבר מצב המשק והסביבה העסקית, על פרסומים והערכות של גורמים בענף ועל ניתוחים סטטיסטיים ועסקיים שעורך הבנק לגבי התנהגות לקוחותיו. האמור משקף את נקודת המבט של הבנק והחברות הבנות שלו במועד עריכת הדוחות הכספיים בנוגע לאירועים עתידיים, המבוססת על הערכות שאינן ודאיות. מנתונים והערכות אלה נגזרות הערכות הבנק והחברות הבנות שלו והתכניות העסקיות שלהם. כאמור לעיל, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי ולהשליך על התממשות אסטרטגיה והתכניות העסקיות של הבנק או להביא לשינוי בתכניות אלה. הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה.

מסגרת הוראות רגולטוריות

בנק ירושלים בע"מ מפוקח על ידי בנק ישראל (להלן: "הפיקוח על הבנקים"), אשר מקבל מידע על הלימות ההון של הבנק וקובע את דרישות ההון הפיקוחיות המינימליות בישראל, וכן, קובע מסגרת הוראות רגולטוריות לניהול בנקאי תקין ולדיווח, המהווים את הבסיס ההכרחי למסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק. הוראות חוק ורגולציה אשר חלות על הבנק ואשר התקבלו עד למועד פרסום הדוח השנתי של הבנק לשנת 2022 תוארו בדוח השנתי של הבנק לשנת 2022. לפרטים נוספים אודות שינויים והקלות רגולטוריות, ראו **ביאור 18 הוראות פיקוח ויזמות חקיקה, בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022 וביאור 18 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2023.**

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

טבלה מספר 1 להלן מציגה את היחסים הפיקוחיים העיקריים של הבנק. מבט על הנתונים מלמד כי הבנק נמצא ביחסי הון, מינוף ונזילות יציבים לאורך הרבעונים האחרונים ופועל מעל למגבלות הסיכון בתוספת שולי הביטחון שנקבעו על ידי הדירקטוריון לכל אחד מהיחסים שבטבלה.

טבלה מספר 1 – יחסים פיקוחיים עיקריים

30.06.2022	30.09.2022	31.12.2022	31.03.2023	30.06.2023	
הון זמין (במיליוני ש"ח)					
1,191.3	1,237.6	1,255.7	1,280.6	1,313.8	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
1,577.2	1,643.7	1,602.8	1,632.4	1,672.9	סך הכל הון כולל
נכסי סיכון משוקללים (RWA) (במיליוני ש"ח)					
11,328.6	11,837.3	11,993.5	12,338.9	12,779.6	סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
יחסי הלימות הון (באחוזים), לפי הוראות המפקח על הבנקים					
10.5%	10.5%	10.5%	10.4%	10.3%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
10.5%	10.5%	10.5%	10.4%	10.3%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, לפני השפעת הוראות המעבר
13.9%	13.9%	13.4%	13.2%	13.1%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.5%	9.6%	9.5%	9.5%	9.5%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽¹⁾
1.0%	0.9%	1.0%	0.9%	0.8%	יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים ⁽²⁾
יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
18,878.1	19,213.8	19,780.9	20,963.4	20,824.2	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
6.3%	6.4%	6.3%	6.1%	6.3%	יחס המינוף (באחוזים)
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
2,849.7	2,707.6	2,898.9	3,597.5	3,347.0	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
1,421.2	1,352.4	1,435.7	1,657.3	1,617.2	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
203%	200%	202%	218%	208%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
14,645.6	14,874.3	14,954.1	16,165.1	16,682.8	סך הכל מימון יציב זמין
11,357.5	11,904.8	11,512.4	11,853.1	12,446.2	סך הכל מימון יציב נדרש
129%	125%	130%	136%	134%	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

(1) נתונים ליום 31 בדצמבר 2022 כוללים התאמות בין השפעת יישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים.

(2) יעד יחס הלימות הון, החל מיום 31 בדצמבר 2022, ליחס הון עצמי רובד 1 שקבע הדירקטוריון עומד על 10.0%. מעל יחס זה קבע הדירקטוריון שולי ביטחון בשיעור של 0.1% ושולי הביטחון של ההנהלה נקבעו על 0.15%. יעד ההון הכולל נקבע על 12.5% ושולי הביטחון ליעד זה 0.25%.

לפירוט ההתפתחות ברווח והפסד, ראו דוח הדירקטוריון וההנהלה לדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2023.

זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים

בהתאם למסמכי מדיניות ניהול הסיכונים השונים של הבנק ולהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, מבוצע ניטור שוטף אחר פרופיל הסיכונים המהותיים אליהם חשוף הבנק ואחר אופן התפתחותו של פרופיל הסיכונים. ניטור זה מבוצע על ידי הבנק בשגרה ובוודאי בעת התפתחות תנאי קיצון או פוטנציאל להתפתחות תנאים שנאלה, כפי שהיינו עדים להם בשנה האחרונה, כשנכון לרבעון השני של השנה, חלק מהאיומים נראים כמתעצמים ועדיין יוצרים סביבה של אי וודאות המשפיעה על פרופיל הסיכונים של הבנק גם בשנת 2023.

שנת 2022 אתגרה את פרופיל הסיכון של הבנק ושל המערכת הבנקאית. שורה של התרחשויות בעולם ובארץ הגבירו באופן משמעותי את אי הוודאות ושינו את פרופיל הסיכון של הבנק. בפועל, פעילות הבנק והמערכת הבנקאית איננה בשגרה בשנה האחרונה. האירועים הכלכליים ובפרט, עליית הריבית והאינפלציה בשנה האחרונה והאירועים הפוליטיים והביטחוניים, משפיעים על פוטנציאל הסיכון של הבנק ולקוחותיו. אי הוודאות בנוגע למצב הכלכלי, הביטחוני והמשפטי נמשכת גם ברבעון הנוכחי. ברבעון האחרון, חלה עלייה ברמת האי וודאות במספר היבטים, ביניהם: המשך הירידה בפעילות במשק, בעיקר, בכל הקשור לסגמנט הדיר והנדל"ן, הירידה בהשקעות במשק הישראלי, היחלשות השקל מתחילת שנת 2023, הרעה במצב האשראי הצרכני בחברות החוץ בנקאיות, כוונות הממשלה להמשיך במתווה זה או אחר של הרפורמה המשפטית, המשך הפעילות החקיקתית של הכנסת בקשר עם פעילות הבנקים במערכת (בעיקר, בכל הקשור למשכנתאות, לפיקדונות ועו"ש), הסלמה נוספת במצב הביטחוני בכל הזירות (ודגש, לגבי העלייה בפוטנציאל לאירוע בצפון, קרי, מעורבות איראנית), וכן, הדוחות המיוחדים שהוציאו שתי חברות דירוג האשראי (S&P ומודיס), המתריעים על פוטנציאל להרעה במצב הכלכלי במשק, ככל שימשכו האירועים הפוליטיים במדינה. כל אלה, הגבירו את אי הוודאות במדינה, והעלו את רמת החששות כי המדינה לא תממש את פוטנציאל הצמיחה שלה, ראו פרק 1.5 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2023.

הערכת הבנק, כפי שאכן קרה ברבעון הראשון והשני של השנה, היא שאי וודאות זו תימשך בכל שנת 2023, והבנק נערך לכך כבר בעת דיוני תכנית העבודה לשנת 2023. הבנק פועל באופן שוטף על מנת לבצע הערכה להתפתחות האפשרות של האיומים, לבחינת השפעתם על פרופיל הסיכון שלו ולהתאמת תאבון הסיכון של הבנק למצב, ככל שיידרש. בנוסף, האירועים הביטחוניים האחרונים והתעצמות האיומים בזירות השונות רק מדגישים את החשיבות המרובה לפעול באופן מתמשך לחיזוק ההמשכיות העסקית של הבנק.

נכון לרבעון השני של שנת 2023, ובאופן דומה לרבעונים הקודמים, פרופיל הסיכונים של הבנק, ובפרט, פרופיל סיכון האשראי המהווה את הסיכון המהותי ביותר לפעילות הבנק (והוא גם אחד הסיכונים המושפע ביותר מאי הוודאות הכלכלית, הפוליטית והביטחונית של המדינה) נמוך יחסית ויציב. אסטרטגיית הבנק ממוקדת היטב, הבנק איננו מבצע פעילויות שהוא איננו מתמחה בהן, ולפיכך, הוא איננו חשוף לאירועים מחוץ לגבולות המדינה, כגון הבעיות שהתגלו במהלך הרבעון הקודם בפעילות בנקים בארצות הברית. התמקדות הבנק היא בפעילות האשראי, משכנתאות, נדל"ן, צרכני ועסקי. כ-90% מפעילות האשראי של הבנק מגובה בביטחונות, כך שתמהיל התיק מסייע באופן משמעותי ליציבות היחסית שאנו רואים בפרופיל הסיכון של הבנק ברבעונים האחרונים, לנכח האיומים, וזאת, על אף ההרעה שחלה ברבעון הנוכחי במדדי איכות תיק האשראי, שמקורה בהמשך העלייה בשיעורי המחיקות באשראי הצרכני (ראו להלן). עלייה זו השפיעה על מדדי האיכות, אך בשל מדיניות ניהול (תמהיל) תיק האשראי של הבנק, קוזזה ברובה בשל חלקו הנמוך של האשראי הצרכני בתיק הבנק (כ-11%) והיציבות, על רמה נמוכה, של שיעורי הכשלים והמחיקות בעיקר תמהיל התיק- המשכנתאות והנדל"ן.

עדות נוספת ליציבות זו ניתן למצוא בתוצאות התרחיש האחיד של בנק ישראל הנערך על הבנקים במערכת. בתרחיש זה, קובע בנק ישראל תנאי מאקרו קיצוניים (כמו עלייה משמעותית בשיעור האבטלה במשק) שיש להם השפעה מהותית על תוצאות הבנקים, בעיקר, בכל הקשור לפוטנציאל ההפסדים בגין סיכון אשראי, המהווה מרכיב מרכזי בתוצאות הבנקים בתרחיש. התרחיש האחרון הוגש לבנק ישראל בחודש מרץ 2023 ותוצאות כלל המערכת הוצגו בסקירה השנתית של מערכת הבנקאות לשנת 2022 שפורסמה על ידי המחלקה הכלכלית בפיקוח על הבנקים. השוואת תוצאות הבנק לתוצאות המערכת מלמדות כי תמהיל האשראי של הבנק בתחילת מתווה התרחיש (70% מהתיק מוטע משכנתאות) מביא לכך, כי ההוצאות להפסדי אשראי של הבנק, שהוא הגורם העיקרי על פי הניתוח של בנק ישראל לפוטנציאל הפגיעה ביעדי הבנקים במהלך שלוש שנות התרחיש, נמוך בבנק יחסית למערכת, ורמת ההפרשות דומה לממוצע המערכת, ולפיכך, תוצאת התרחיש האחיד של הבנק היא מהנמוכות במערכת הבנקאית.

ברבעון השני של השנה חלה עלייה קלה בשיעורי הכשל בהלוואות לדיור ולכל מטרה, אך למרות עלייה זו, רמת הסיכון בתיק המשכנתאות עדיין נמוכה יחסית. שיעור המחיקות מהתיק וההפרשה הצפויה ממנו ממשיכים להיות נמוכים מאוד. מדדי הסיכון העיקריים של התיק, כמו יחס ההחזר, PTI, וכן, שיעור המימון LTV, ממשיכים לשמור על ערכים התואמים את תאבון הסיכון השמרני שקבע דירקטוריון הבנק. תופעה דומה אנו רואים בנדל"ן, כשגם במגזר זה, הפעילות נתונה למגבלות שמרניות, שהביאו לכך, שרמת הסיכון של תיק זה היא נמוכה לאורך זמן. הבנק פועל עם לוויים באיכות גבוהה, כפי שעולה מניתוח פרופיל הסיכון של הלקוחות הגדולים שלו, גם בעת ניתוח פרופיל הסיכון שלהם, במתווה של תרחיש קיצון. פעילות הבנק בעסקים הקטנים, שבמהלך התקופה האחרונה גדלה רמת הסיכון שלהם בכלל המערכת, נעשית רק באמצעות הקרן בערבות המדינה, קרי, גם פעילות זו מגובה בביטחונות.

כפי שכתבנו לעיל, אנו מזיהים בתקופה האחרונה עלייה ברמת הסיכון של האשראי הצרכני בכלל המערכת, ובפרט, בחברות החוץ בנקאיות הנותנות הלוואות צרכניות, המשפיעה גם על רמת הסיכון בבנק – שיעור חדלי הפירעון במערכת גדל יחסית לתקופות קודמות באופן מתמשך, ויש הרעה בדירוג האשראי של כלל הלוויים במערכת המדורגים בדירוג אשראי בינוני ומטה, המהווים חלק גבוה יותר בתיק האשראי הצרכני של הבנק, יחסית לבנקים אחרים. ההחזר החודשי של לקוחות אלה, שהם ברמת הכנסה נמוכה יחסית ללוויים בעלי דירוג אשראי גבוה, גדל באופן משמעותי, ובנוסף, היכולת שלהם לשלם את ההלוואות כסדרם תוך מימוש נכסים פיננסיים שיש להם, היא מצומצמת יחסית לשאר האוכלוסייה. בנוסף, מרבית לקוחות האשראי הצרכני של הבנק אינם לקוחות הבנק. כתוצאה מהרעה זו, חלה עלייה ברבעון האחרון, כמו בשני הרבעונים שקדמו לו, עלייה בשיעור המחיקות של הבנק באשראי הצרכני (לכ - 3.8%). הבנק פועל באמצעות מערך החיתום והגבייה שלו ובצעדים נוספים, על מנת למזער את הכשלים והמחיקות בתיק האשראי הצרכני. נדגיש כי בשל פרופיל סיכון האשראי של לקוחות הבנק, הבנק מפצה על הסיכון הטמון בפעילותם במרווח גבוה יותר, יחסית לשאר הבנקים.

בשל אי הוודאות השורה במשק, הגדיל הבנק כבר בסוף שנת 2022 את ההפרשות בגין תיקי האשראי, וזאת, כדי להבטיח כי רמת ההפרשות של הבנק מכסה את פוטנציאל פגיעת האיומים, לו יתממשו, ואת העלייה בשיעור המחיקות באשראי הצרכני. תדירות הניטור והמעקב של הבנק אחר התפתחות סיכון האשראי בכל תתי התיקים הגוברים באופן משמעותי מתחילת השנה, כדי לנטר באופן מיידי כל שינוי בפרופיל סיכון התיקים, לפעול למזעורם, ולשנות את רמת ההפרשות לו יהיה צורך שכזה. נכון לרבעון השני של שנת 2023, ולאור רמת הסיכון הנוכחית בתיק, אנו סבורים כי רמת ההפרשות הנוכחית של הבנק, ובפרט, רמת ההפרשות בגין תיק המשכנתאות (העומדת על כ - 0.45%) נמצאת ברמה מספקת ביחס לרמת הכשלים והמחיקות ברבעון הנוכחי ושיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מסך תיק האשראי לציבור, יחס הכיסוי, עומד על 1.20% (לעומת 1.15% ברבעון הקודם, ו - 1.14% בסוף שנת 2022), ומבטא את השמרנות שהבנק נוקט בה, כדי להבטיח שרמת ההפרשות מספקת.

הבנק שומר לאורך זמן על יחסי נזילות גבוהים מאוד (יחס ה- LCR הממוצע לרבעון השני עומד על 208% וה- NSFR עומד על 134%), כאשר המגבלות שקבע הדירקטוריון ליחסי הנזילות כוללים שולי ביטחון גבוהים, על מנת לשמור על רמה נמוכה של סיכון נזילות. המצב דומה גם בכל הקשור לסיכון שוק וריבית. מדיניות ההשקעות של הבנק היא שמרנית מאוד, ותאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון במונחי הון רובד 1 מתבסס על מגבלות סיכון נמוכות, כולל מול מגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל בקשר עם ניהול סיכון הריבית. מדיניות זו אפשרה לבנק להתמודד היטב עם השינוי בפרופיל סיכון השוק והריבית, שהתפתח בתקופה האחרונה, תוצאה של השינוי ברמת המאקרו, ובעיקר, העלייה בריבית, באינפלציה והיחלשות השקל (שהשפעתו על פרופיל הסיכון של הבנק היא נמוכה, בגין חשיפה נמוכה לשערי מט"ח), העלייה באי הוודאות והתנודתיות שראינו בשוקי ההון. הבנק מקפיד על תהליך תכנון וניהול ההון שלו, המשלב השפעה של רמת הביצועים באשראי, ניתוחים של תרחישי קיצון וניתוחי רגישות שיש להם השפעה על יעדי ההון והתשואה של הבנק, לנוכח האיומים שאנו חווים. דירקטוריון הבנק קבע את יעדי ההון של הבנק וכן, קבע שולי ביטחון מעל ליעדי ההון אלה, כשבנוסף, נקבעו גם שולי ביטחון של ההנהלה. נוהל ניהול ההון של הבנק קובע את המהלכים הנדרשים לו יגיע הבנק לתוך שולי הביטחון הללו, תוצאה של אירועים חיצוניים. הבנק מקפיד לפעול באופן שוטף וכן, בתכנון ארוך הטווח של ההון שלו מעל לשולי הביטחון שנקבעו.

הבנק פועל באופן מתמשך לשדרוג יכולות הטיפול בסיכון התפעולי ובסיכונים בקרה פנימית נוספים כמו: המשכיות עסקית, מיקור חוץ, אבטחת מידע וסייבר, הגנת הפרטיות, ציות, הוגנות ואיסור הלבנת הון ומימון טרור. הבנק מקפיד על מסגרת טיפול בסיכונים אלה המוסדרת בתכנית עבודה, מסמכי מדיניות ונהלים, דיווחים שוטפים, תרגול תרחישים בקשר עם המשכיות עסקית, אבטחת מידע וסייבר, עם דגש על הערכות מצב ואופן ניהול אירוע חירום. החשיבות שמייחס הבנק לטיפול בסיכונים בקרה פנימית מגדילה את הסיכוי כי הבנק יצליח להתמודד עם שורה של אירועים, שמרביתם, אינם בשליטת הבנק אך יכולים להשפיע על פרופיל הסיכון שלו ולהבטיח עמידתו ביעדיו העסקיים ושמירה על המוניטין שלו. כך, השכיל הבנק להתמודד בצורה מוצלחת עם אירועי OPIsRAEL שבהם תקפו גורמים עוינים את מערכת הבנקאות ואת הבנק תקיפות סייבר. הבנק פועל לפי תכנית עבודה ייעודית להסדרת הטיפול שלו במימון טרור. בהמשך לבדיקה שביצע הבנק בנושא זה בכלל המערכת, זומן הבנק לשתי וועדות עיצומים בעקבות ליקויים שעלו לכאורה, בבדיקה זו. ראו הפרק הדין באיסור מימון טרור בהמשך דוח זה.

לממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק חשיבות מרובה ביכולת להתמודד עם אי הוודאות הקיימת ופוטנציאל השפעתה על איתנות הבנק. הדירקטוריון, המתווה את העקרונות לניהול ובקרת הסיכונים השונים, קובע את תאבון הסיכון ותקרות החשיפה לסיכונים המהותיים להם חשוף הבנק, מבצע הערכות סיכון שוטף, הכוללות הערכות מצב מאקרו, וכן מקבל דיווחים שוטפים על התפתחות פרופיל הסיכון של הבנק באמצעות מגוון כלים העומדים לרשותו, ביניהם, דוח מנכ"ל, מסמך הסיכונים הרבעוני, דיווחים שוטפים של חברי ההנהלה על התפתחות המצב ועוד. כחלק מהערכות המצב נעזר הדירקטוריון בניתוחים של מבחני קיצון וניתוחי רגישות המבוצעים על ידי ההנהלה, כשחשיבות כלים אלה עלתה משמעותית בשנה האחרונה, עם התפתחות אי הוודאות בסביבת הפעילות של הבנק. מבחני הקיצון מתבצעים בשיטות מגוונות, כולל ביצוע התרחיש האחד של בנק ישראל (כאמור, תרחיש שבו בנק ישראל קובע את תנאי המאקרו היכולים להתפתח בתרחיש קיצון, והבנקים, בוחנים את השפעת תנאים אלה על עמידתם ביעדים, ובפרט, ביעדי ההון של הבנק). בהסתמך על דיווחי ההנהלה, הדירקטוריון בוחן את תאבון הסיכון שקבע, לנוכח התפתחות פרופיל הסיכון והאופן בו הוא מושפע מפוטנציאל האיומים, וקובע שינויים במגבלות ובתאבון הסיכון וכן, עדכונים בעקרונות המדיניות לניהול ובקרת הסיכונים, ככל שיש צורך לבצעם, בהתאם להתפתחויות המאקרו ואיומים שונים על פעילות הבנק, ככל שאלה קיימים. ברבעון האחרון, גיבשה הנהלת הבנק מתווה לתרחיש מיתון, המניח עלייה בשיעור האבטלה (היכולה לפגוע במספר רב של לקוחות קמעונאיים), וכן, גיבשה תכנית מגירה הכוללת פעולות הנהלה למזעור פוטנציאל הסיכון הנובע מתרחיש זה, לו יתממש. ככלל, נדגיש כי כל תרחיש וניתוחי הקיצון שהבנק מבצע ממשיכים להצביע על פוטנציאל פגיעה (עקב עצמת התרחישים) בפעילות הבנק וביעדי, אולם מידת הפגיעה בכל אחד מהתרחישים אין בה כדי לסכן את איתנות הבנק, בין היתר, לנוכח מדיניות ניהול תיק האשראי של הבנק (המהווה את הסיכון המהותי לבנק, בוודאי בתקופות קיצון/משבר), רמת ההפרשות וההון שלו.

הנהלת הבנק בהובלת המנכ"ל אחראית ליישם את העקרונות שקבע הדירקטוריון לניהול ובקרת הסיכונים, לשמירה על פרופיל הסיכון של הבנק, ולדווח באופן שוטף על התפתחות פרופיל הסיכון לנוכח האיומים, תוצאות מבחני הקיצון, העמידה בתאבון הסיכון שנקבע, הפעילות שבוצעה כדי להתמודד עם אי הוודאות הגוברת, ושינויים שיש לבצע בפעילות הבנק, כתוצאה מהשינויים או פוטנציאל השינויים בפרופיל הסיכונים.

חברי ההנהלה אחראים לפעילות קווי ההגנה שנקבעו. הקו הראשון המובל על ידי מנהלי החטיבות העסקיות ומנהלת חטיבת המשאבים והטכנולוגיה מוודאים, בין היתר, באמצעות יחידות הבקרה הפועלות אצלם, כי קיימת עמידה ביעדים, בתאבון הסיכון שנקבע, מנטרים התפתחויות בפרופיל הסיכונים אותם הם מנהלים, תוך מעקב אחר תוצאות ניתוחי רגישות ומבחני קיצון שביצעו (או בוצעו על ידי הקו השני), ובוחנים את הצורך לבצע שינויים במדיניות הטיפול בסיכון, כדי להתאימו לאיומים ולאי הוודאות. במהלך השנה האחרונה, הגביר הקו הראשון באופן משמעותי את הבקורות, הדיווחים והפעולות שהוא מבצע לצורך ניהול הסיכונים. הקו השני (חטיבת סיכונים, הציות, החשבות, והמשפטי) משמש כקו בקרה נוסף בבנק, שתפקידו, בין היתר, לאתגר את פעילות הקו הראשון, עמידתו בתאבון הסיכון, לבצע מבחני קיצון וניתוחי רגישות לבחינת השפעת האירועים על עמידת הבנק ביעדי, וכן, לדווח להנהלה ולדירקטוריון על התפתחות הטיפול בסיכונים השונים. כמו הקו הראשון, כך גם הקו השני הגביר באופן משמעותי בעת האחרונה את הניטור, תדירות הבקורות, הערכות המצב, תדירות ביצוע מבחני הקיצון ואת הדיווחים שהוא מבצע בהתאם למדיניות הבנק. בעידן הנוכחי, במצב ההתרעה שבו אנחנו פועלים עקב האיומים השונים, המטרה העיקרית היא לזהות באופן מהיר התפתחות בפרופיל הסיכונים, תוצאת האירועים והאיומים, ולדווח על כך להנהלה ולדירקטוריון, כך שייבחן הצורך לביצוע פעולות למזעור הנזק לבנק וללקוחותיו.

חלק לא מבוטל מפעילות הממשל התאגידי לניהול סיכונים של הבנק בשנה האחרונה, התרכז בהשפעת עליית הריבית על סיכון האשראי של הבנק ועל לקוחות הבנק. לעליית הריבית במשק בשנה האחרונה השפעה על פרופיל הסיכון של הבנק ושל הלקוחות שלו. עליית הריבית הביאה לעליית ביחס ההחזר של לקוחות המשכנתא של הבנק בהתאם לתמהיל מלאי המשכנתאות של הבנק. היות ויחס ההחזר הוא אחד הגורמים העיקריים המשפיעים על פוטנציאל הכשל של לקוחות המשכנתא, פעל הבנק במהלך השנה האחרונה כדי להקל על הלקוחות, בעיקר, באמצעות מתן אפשרות ללקוחות לפרוש את המשכנתא לזמן ארוך יותר, ובכך, להקל על יחס ההחזר שלהם. מדיניות החיתום של הבנק שונתה ונקבע כי יבוצע חיתום על ידי אנשי המטה, כאשר יחס ההחזר גבוה מסף שנקבע (על 35%). בנוסף, מבצע הבנק באופן שוטף תרחישי קיצון, הבוחנים את השפעת עליית הריבית על יחס ההחזר המעודכן של הלקוחות שהשתנה מעת שביצעו חיתום. בתרחיש האחד האחרון ביצע הבנק מבחן קיצון ברמת לקוח (ולא רק ברמת תיק), כאשר הוא מתאים את יחס ההחזר שלו בהינתן עליית הריבית מאז מועד החיתום שלו, ומכניס לכשל לקוחות שחצו סף יחס החזר כפי שנקבע על ידי הבנק. גם תוצאת מבחן קיצון זה, כמו מגוון התרחישים שביצע הבנק ברמת תיק, המחישו את איתנות התיק לאירוע קיצון רב עצמה. לעליית הריבית השפעה חיובית מאוד על יכולת גיוס הפיקדונות של הבנק, שהגיעה לשיא ברבעונים אחרונים, כתוצאה מיכולת הבנק להציע ללקוחות ריבית על הפיקדונות שהיא מהגבוהות במערכת. כתוצאה, חלה עלייה משמעותית בפיקדונות שהבנק מגייס מהלקוחות הפרטיים, וזאת גם עדות, לאמון הלקוחות בבנק ולעלייה במוניטין שלו.

כפי שציינו, למרות אי הוודאות המרובה, השינוי בתנאי המאקרו והתגברות האיומים בהיבטים רבים הרלבנטיים לפעילות הבנק, אנו לא מזדהים בשלב זה פגיעה מהותית בפעילות הבנק, ביכולתו לעמוד ביעדי העסקיים והתפעוליים ובתאבון הסיכון שלו. כתוצאה, לא שינה הבנק את הערכתו בטבלת גורמי הסיכון המבטא את הערכתו האיתנות והכמות לגבי פרופיל הסיכון, להוציא הוספת גורם סיכון חדש (סיכון מודל) לטבלת גורמי הסיכון. על אף שלל האיומים, גם הרבעון הנוכחי מסתיים כאשר הבנק עומד ביעדי העסקיים ושומר על תאבון הסיכון שנקבע. כפי שכבר ציינו, תוצאות מבחני הקיצון של הבנק מלמדות כי גם בתרחישים חמורים, לא נשקפת סכנה לאיתנותו וחוסנו של הבנק, וההערכות השוטפות של הבנק מלמדות כי ההפרשות להפסדי אשראי ורמת ההון שלו הולמות את פרופיל הסיכון שלו. בסוף שנת 2022 הוריד בנק ישראל את יחס הון רובד 1 המזערי של הבנק. זו בעינינו עדות נוספת ליכולות הקיימות של הבנק לשמור על חוסנו. עם זאת, ברור לכולנו שאי הוודאות המתמשכת, פוטנציאל האיומים והשפעתם על עמידת הבנק בתאבון הסיכון וביעדי העסקיים מחייבת המשך הניטור, הערכות המצב ופעולות נוספות החייבות להתבצע באופן שוטף ובמתכונת שתוארה בדוח זה ובדוחות הכספיים. להלן, נתאר באופן מפורט יותר את התפתחות פרופיל הסיכונים של הבנק, והפעולות שנקטו במהלך השנה האחרונה וברבעון הנוכחי כדי להבטיח שאנחנו מתמודדים בכל המשאבים עם התפתחות המשבר הנוכחי וכן, השפיעו על הערכת גורמי הסיכון של הבנק ויציבות פרופיל הסיכונים, המוצגים בדוח זה.

כפי שציינו, הסיכון העיקרי לפעילות הבנק הוא סיכון האשראי והוא המקור העיקרי להכנסות הבנק ולרווח הנקי שלו. מרבית פעילות האשראי של הבנק מגובה בביטחונות, עובדה המקטינה את פוטנציאל הסיכון. הפעילות היא קמעונאית והיא מפוזרת היטב, מה שמקטין את סיכון ריכוזיות האשראי של הבנק. עם זאת, לשינוי בתנאי המאקרו, ובראש בראשונה, לשיעור הריבית, יש פוטנציאל השפעה על איכות התיק, הכשלים והמחיקות שלו, וכאמור, עליות הריבית המתמשכות גרמו לעלייה בסיכון לקוחות המשכנתאות של הבנק, בגין העלייה המהירה ביחס ההחזר שלהם יחסית למועד החיתום, כשהכנסת מרבית הלקוחות איננה עולה באותו קצב. הבנק מנתח גם את השפעת האבטלה (שבשלב זה שומרת על ערך נמוך) על פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות והאשראי הצרכני שלו. החרפת המשבר יכולה להביא לעלייה בשיעור האבטלה, שתביא לפגיעה בלקוחות רבים של תיקים אלה, ותגדיל לפיכך, את סיכון איכות וריכוזיות האשראי של תיקים אלה. באופן דומה, השפיעה עליית הריבית על ההרעה בדירוג האשראי של לקוחות האשראי הצרכני במערכת ועל העלייה בשיעור חדלי הפירעון במערכת בשנה האחרונה. הבנק משלים בימים אלה תהליך להכנת תכנית מגירה למקרה של תרחיש מיתון הנובע מעלייה משמעותית בשיעור האבטלה. תכנית המגירה מבוססת על מתווה תרחיש מיתון המתפתח באופן דומה להתפתחות של מתווה התרחיש האחד שקבע בנק ישראל, כפי שהזכרנו לעיל. נדגיש כי הניתוחים שמבצע הבנק לתיק המשכנתאות מתבססים על שורה נכבדת של גורמי סיכון, שהבנק בוחר גם ברמה של תתי תיקים (כולל המגזרים איתם הוא פועל), על מנת לאמוד בהקדם התפתחות של סיכון ריכוזיות אשראי, ככל שכזה אכן יתרחש. ניתוחי הבנק מתבססים על בחינת הביצועים השוטפים וכן, על בחינת המלאי, גם לנוכח מכירות התיקים שהוא מבצע, וזאת, ברמה חודשית.

מדיניות האשראי של הבנק היא שמרנית. בניהול תיק המשכנתאות של הבנק קבע הדירקטוריון תאבון סיכון השומר על יחס החזר, PTI, נמוך יחסית (הנע סביב 30% לאורך זמן, 28.6% נכון לחודש יוני 2023) ועל שיעור LTV (היחס בין ההלוואה לערך הדירה על פי הערכת שמאי בעת החיתום) נמוך הנע סביב 50% - 53% לאורך זמן (53%, נכון לחודש יוני 2023). שיעור ה-LTV בפועל נמוך משמעותית משיעורו בעת החיתום, וזאת עקב העלייה במחירי הדירוג בשנים האחרונות, ובפרט, בשנה האחרונה, כשגם מגמת הירידה הקלה במחירי הדירוג ברבעון האחרון, איננה משנה נתון זה. עובדה זו הקטינה באופן משמעותי את השפעת ה-LTV על איכות תיק המשכנתאות ועל יכולת הגבייה במקרה של כשל אשראי, כך שההפסד בהיתון כשל (LGD) הוא אפסי. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות גם על אופן ההתפלגות של מדדים אלה, קרי, על רמת הביצועים האפשריים ביחס החזר גבוה ועל שיעור הביצועים ב-LTV הגבוהים. כתוצאה, שיעור הביצועים ביחסי החזר גבוהים (מעל 40%) הם אפסיים. שיעור הביצועים מעל PTI של 35% עומד על 28.7% (לעומת 25.4% בסוף שנת 2022) מסך התיק. שיעור PTI זה נקבע לפני כשלושה רבעונים (לאור עליית הריבית) כסף המחייב בחינה פרטנית של בקשת החיתום על ידי מטה הבנק. באופן דומה, מלאי תיק המשכנתאות ב-LTV הגבוה מ-60% הוא נמוך יחסית לממוצע המערכת, ועומד נכון ליום 30.6.2023 על ערך של כ-38%.

הבנתנו היא כי יחס ההחזר הוא הגורם העיקרי לכשל של לקוחות תיק המשכנתאות, אך הוא איננו הגורם היחיד המשפיע על הכשל. ניתוחי הבנק זיהו את המשתנים העיקריים המשפיעים על איכות התיק, ועל השילוב בין הגורמים הללו שיש לו השפעה על רמת הכשל והמחיקות. לפיכך, וכפי שציינו לעיל, המעקב על פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות מתבסס על ניטור התפתחות הגורמים המשפיעים על איכותו, הן ברמת הביצועים והן ברמת המלאי של התיק. כחלק מניטור זה מתבצע מעקב גם אחר שיעור הפירעונות והמחזורים בתיק, שיוכלים להיות תנודתיים יחסית, ככל שתנאי המאקרו אינם בשגרה. שיעור הפירעונות המוקדמים בתיק המשכנתאות נמצא בעלייה מתחילת השנה, בין היתר, בעקבות המגמה של לקוחות הבנק ובהמשך לפעולה של הבנק, לפרוס את ההלוואות שלהם ולהקטין את יחס החזר בהלוואה המקורית. הניטור אחר התפתחות גורמי הסיכון מתבצע גם כחלק מתהליך מכירת תיקי משכנתאות אותן מבצע הבנק בהתאם לאישור בנק ישראל. אנחנו מוצאים כי מכירות התיקים, שיש להן השפעה חיונית מהותית על יעדי הבנק (הן בהיבט הרווח והן בהיבט שחרור נכסי סיכון) מתבצעים תוך המשך שמירה על פרופיל הסיכון של התיק ותאבון הסיכון כפי שקבע הדירקטוריון.

עליית הריבית בשנה האחרונה, כפי שכבר כתבנו, גרמה לעלייה ביחס ההחזר בפועל (יחס ההחזר שעודכן לפי השפעת עליית הריבית בשנה האחרונה על ההחזר של לקוחות הבנק) של לקוחות המשכנתא של הבנק. הבנק נקט מספר פעולות כדי לשמור על איכות התיק, תוך שהוא מעדכן את תאבון הסיכון שלו ואת מדיניות החיתום שלו. באפריל 2022, עם עליית הריבית הראשונה ומתוך הבנה שהיא איננה האחרונה, אפשר הבנק ללקוחותיו לקחת הלוואות משכנתא ארוכות יותר, מעבר ל- 25 שנה ועד 30 שנה על פי הנחיות בנק ישראל, וזאת, במגמה להקל על הלקוחות על ידי הקטנת יחס ההחזר שלהם. בפברואר 2023, פנה הבנק ללקוחותיו, ואפשר להם לפרוש את הלוואתם לתקופות ארוכות יותר. למרות שיחס ההחזר הממוצע בתיק הוא נמוך יחסית, הסיכון יכול להתממש בגין הלוואות הנמצאות ב- PTI גבוה יותר. שורה של מבחני קיצון שביצע הבנק בהם עדכן את יחס ההחזר שלהם בהתאם לשיעור עליית הריבית (ללא עדכון השינוי הממוצע ברמת ההכנסה בשנים האחרונות) בחנו היבט זה. מבחני הקיצון לימדו כי הסיכון הוא נמוך יחסית לעצמת עליית הריבית. בתום שנת 2022 הגדיל הבנק את ההפרשות בשיטת ה- CECIL בשיעור התואם את השפעת העלייה בריבית על יחסי ההחזר הגבוהים בתיק, וזאת, בהתבסס על תוצאות מבחני הקיצון ההולמים את אי הוודאות בסביבה העסקית של הבנק, כפי שצינו לעיל. מבחני קיצון אלה הניחו בנוסף, ירידה משמעותית במחירי הדיור בעצמה המתבססת על מה שקבע בנק ישראל בתרחיש האחד האחרון. נדגיש כי אין מדובר בהפסד בפועל, אלא בהגדלת ההפרשות על מנת להיות ערוכים להשפעות, וזאת, בהתאם לתפיסת ההפרשות בשיטת ה- CECIL, שנכנסה לתוקף בתחילת 2022. הבנתנו היא כי חלק מאיתנות תיק המשכנתאות של הבנק (ואיתנות פרופיל הסיכון של הבנק, המושפע מאיכות תיק המשכנתאות המהווה חלק הארי של הפעילות) נובעת מהקצאת הון גבוהה מאוד בהתאם להוראות בנק ישראל, יחסית לרמת הסיכון של התיק בפועל גם בעתות קיצון, המלווה ברמת הפרשות שהיא גבוהה פי 3 לערך מפרופיל הסיכון הנוכחי בפועל.

העובדה כי משכנתאות נחשבות לנכס האשראי הבטוח ביותר, ורמת הכשלים והמחיקות (המושפעות, כפי שצינו לעיל, משיעור ה- LTV הנמוך של התיק) הנמוכה בתיק המשכנתאות של הבנק, הקצאת ההון הגבוהה שנקבעה בישראל לתיק זה, ורמת ההפרשות השמרנית שקבע הבנק, הן להערכתנו מספקות את פרופיל הסיכון של התיק בכל מצב טבעי. יתר על כן, כמו שצינו לעיל, העובדה כי תיק המשכנתאות מהווה את החלק העיקרי בתמהיל תיק האשראי של הבנק, פועלת כדי לייצב את רמת הסיכון של כלל תיק האשראי של הבנק, בפרט, בעת אירוע קיצון.

גם תיק הנדל"ן של הבנק ממשיך לשמור על רמת סיכון נמוכה. גם בתיק זה נוקט הבנק מדיניות אשראי שמרנית, וגורמי הסיכון של התיק מבטאים זאת היטב. מרבית העסקאות מתבצעות בשיתוף עם מוסדיים, כך שהסיכון מהן נחלק עם שותפים, המבצעים גם הם הערכה בלתי תלויה של איכות האשראי. מרבית העסקאות מאושרות בוועדת אשראי של הבנק בראשות המנכ"ל, ומלווה במתן חוות דעת בלתי תלויה של חטיבת הסיכונים, הניתנת לכל עסקה מעל סף שנקבע בבנק על ערך הנמוך משמעותית ממה שקבע בנק ישראל. הבנק בוחן באופן שוטף את איכות הלקוחות הגדולים שלהם והבחינה האחרונה מלמדת כי איכותם גבוהה ונשמרת למרות האירועים. מבחני הקיצון שביצע הבנק לבחינת איכות לקוחות הגדולים מלמדים כי גם בהנחות חמורות לגבי פוטנציאל ההפסדים מהם (הרחקות באופן משמעותי ממצבם בפועל) יגרם נזק לבנק, אולם אין בו כדי לפגוע בחוסנו של הבנק, קרי, הנזקים יחסית להון רובד 1 של הבנק ולרווח השנתי שלו, היא מתונה יחסית.

רמת הסיכון בנדל"ן ממשיכה להיות נמוכה, כשמדדי הסיכון מלמדים על השמרנות הרבה שנוקט הבנק בפעילותו בתחום זה – האטה קלה בקצב המכירות ויציבות בקצב הביצוע בפרויקטים בשלב הבניה, כ- 56% מיתרת תיק האשראי לסקטור נדל"ן מרוכזת במרכז הארץ וירושלים, יציבות בשיעור האשראי במונחי חבות לפרויקטים בשלב קרקע. מספר ההלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בניה בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV) הוא נמוך יחסית, כך שהשפעת עדכון נוהל בנקאי תקין 203 (ראו לעיל, בפרק מסגרת הוראות רגולטוריות) על הבנק, היא מתונה יחסית. חיתום האשראי בנדל"ן, כמו גם האשראי העסקי של הבנק מתבצע תוך בחינה מעמיקה של הלקוח ושל הפרויקט, ותוך הקפדה על תאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון, מעקב אחר התפתחות האשראי, אישור כל עסקה בוועדה בראשות מנכ"ל הבנק, חוות דעת שניה של יחידת האשראי בחטיבת הסיכונים (המהווה קו שני לפעילות), ניטור חובות מהותיים בהתאם להוראה החדשה של בנק ישראל בנושא ועוד.

במהלך הרבעונים האחרונים חוונו עלייה בשיעורי הכשלים והמחיקות בתיק האשראי הצרכני של הבנק. אשראי זה ניתן ללא בטחונות, ולמרבית הלקוחות הבנק איננו מהווה הבנק הראשון לפעילות והם אינם מנהלים את פעילותם בבנק. מכאן, רמת הסיכון של תיק האשראי הצרכני היא גבוהה יחסית למערכת (והיא מפוצה על ידי ריבית גבוהה יותר), ודורשת ניהול קפדני של התיק, על מנת לשמור על איכות האשראי שלו. באמצע שנת 2022, לאחר ירידה מתמשכת בשיעור הכשלים והמחיקות של התיק הצרכני, חלה עלייה בשיעור זה, הנובעת מהרעה בכלל המערכת בשיעור הכשלים של הלקוחות המדורגים בדירוגי אשראי נמוכים, ועלייה מתמשכת בשיעור חדלי הפירעון בתיק שרובם מגיעים מלקוחות וותיקים של הבנק, ששילמו כסדרם במהלך תקופה ארוכה יחסית שקדמה למשבר הנוכחי. עובדה זו גרמה לעלייה נוספת בשיעור ההפרשה הצפויה והמחיקות בתיק במהלך הרבעון הנוכחי. הבנק נוקט מגוון פעולות כדי למזער את שיעורי הכשל בתיק האשראי הצרכני, על ידי שיפור מתמשך בגבייה וכן, על ידי עדכון תהליך החיתום שלו, באמצעות מידע המתקבל מלשכת האשראי עימה עובד הבנק. ניטור התיק ברמה פרטית של לקוח מתבצעת בשנה האחרונה ברמה יומית, ובין היתר, מתבצע מעקב אחר שיעור הכשלים בתיק, רמת הפיגורים, שיעור המחיקות, חשיפת הפש"רים ועוד.

לבנק פעילות נמוכה במתן אשראי לעסקים קטנים, והיא מתבצעת באמצעות הקרן בערבות המדינה. בנוסף, מבצע הבנק אשראי עסקי באמצעות מתן אשראי לחברות הנותנות אשראי. להערכתנו, בגין ההיקף הנמוך של פעילות זו ומדיניות החיתום שלה, פרופיל סיכון האשראי של הבנק מושפע בצורה נמוכה מפעילויות אלה. גם אשראי זה נמצא כמובן בניטור שוטף. בפעילות האשראי שלו מקפיד הבנק להטמיע ולבצע בקרה ייעודית על מנת לעמוד בכל הוראות בנק ישראל בקשר עם מניעת איסור הלבנת הון ומימון טרור, ציות, מניעת אפליה והוגנות, כפי שעוגנו במסמכי המדיניות ובנהלי הבנק.

הבנק שומר באופן מסורתי על רמת נזילות גבוהה מאוד, שהיא לאורך זמן, הגבוהה במערכת, כפי שעולה ממדדי הנזילות השונים. בסוף שנת 2022 קבע דירקטוריון הבנק בהמשך לבקשת בנק ישראל, שולי ביטחון (של הדירקטוריון ושל ההנהלה) על מדדי סיכון הנזילות העיקריים. הבנק מקפיד על ניהול נזילות הדוק, ועל תרגול שיטתי של תכנית החירום של הנזילות. המודלים בתחום הנזילות, שמרביתם משמשים כתאבון סיכון ומגבלות, נמצאים בתהליכי תיקוף מתמשכים, בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים (סיכון מודל).

השינויים בריבית ובאינפלציה אתגרו את פרופיל סיכון השוק והריבית של הבנק. במהלך הרבעון הנכחי, כמו בשנה הקודמת, התאים הבנק את הפוזיציה המדדית שלו, בהתאם להערכות לגבי התפתחות שיעור האינפלציה. פעילות הבנק במטבע חוץ קטנה והשפעת השינוי בשערי החליפין על פרופיל הסיכון של הבנק היא מזערית. העלייה בפיקדונות וביצועי המשכנתאות הגבוהים במהלך השנה הביאו לשינויים בתזרימי הנכסים וההתחייבויות ובמדדי סיכון השוק והריבית. בנוסף, וכחלק מניהול סיכונים אלה עוקב הבנק, אחר שיעור הפירעונות המוקדמים בתיקי האשראי שלו, לשיעור פירעונות זה השפעה על פרישת תזרימי הנכסים וההתחייבויות שלו, על המח"מ שלהם ועל ההפרשות שמבצע הבנק בשיטת ה-CECL. סיכון השוק והריבית מנוהלים בהתאם לעקרונות מדיניות הבנק אותה מאשר הדירקטוריון אחת לשנה. בתחילת שנת 2023 עודכנו מגבלות הסיכון, והם נקבעו באמצעות מדדים שונים המכמתים את סיכון הריבית וסיכון השוק, על סוגי פעילויות שונים של הבנק (תיק ההשקעות והתיק הבנקאי הכולל את הפיקדונות וההלוואות), ולמצבי טבע שונים – שגרה וקיצון. בנוסף, החל משנת 2022 נקבעים ערכי המגבלות במונחי הון רובד 1 של הבנק. התנדוטיות בשווקים במחצית הראשונה של שנת 2023 הביאה לתזוזה קיצונית בתשוואות האג"חים, וגרמה להתנדוטיות בערך תיק השקעות הנוסטרו של הבנק, נדגיש, כי היות ומדיניות ההשקעות של הבנק, כמו גם תאבון הסיכון שלו הם שמרניים, רמת התנדוטיות של ערך תיק ההשקעות היא נמוכה יחסית לעוצמת האירוע והפעילות עומדת בתאבון הסיכון שנקבעה.

הבנק מקפיד על תהליך ניהול הון שוטף לאופק תכנון של שלוש שנים. העקרונות לניהול ההון מעוגנים במסמך ייעודי הקובע את תאבון הסיכון, קווי ההגנה האחראים לניהול ההון, הדיווחים הנדרשים, וכן, את הדרכים והשיטות להגדלת יחס ההון, כולל במקרי קיצון. יחס המינוף של הבנק גבוה באופן משמעותי מהיחס הנדרש (ובודאי מהיחס שנקבע בתקופת המעבר לאחר הקורונה). למרות המרחק הרב בין יחס המינוף של הבנק לאורך זמן ליחס המינוף הנדרש על ידי בנק ישראל, קבע דירקטוריון הבנק בסוף שנת 2022 שולי ביטחון גם ליחס זה. כפי שכבר ציינו לעיל, בסוף שנת 2022 הודיע בנק ישראל על החלטתו להוריד את יחס הון רובד 1 של הבנק ב-0.25%, לאחר שביצע תהליך הערכה לבנק במהלך שנת 2022. דירקטוריון הבנק קבע יחס הון רובד 1 מעודכן של 10.0%, וכן, שולי ביטחון ליחס הון זה. שולי הביטחון שעמדו עד תום שנת 2022 על 0.2% (מתוכם, 0.1% שולי ביטחון של הדירקטוריון ו-0.1% שולי ביטחון של ההנהלה) הוגדלו ל-0.25%. שולי הביטחון של הדירקטוריון ממשיכים לעמוד על 0.1% ואילו שולי הביטחון של ההנהלה הוגדלו ל-0.15%. הבנק קבע במדיניות סדורה את דרכי הפעולה הנדרשות למקרה בו יחס ההון נכנס לתוך שולי הביטחון, ובכך, מבטיח את איתנות ההון של הבנק. תכנון ההון של הבנק נערך כך שלכל אורך אופק התכנון יעמוד יחס הון רובד 1 על ערך שאינו נמוך מיחס ההון בתוספת שולי הביטחון שקבע הדירקטוריון, ובכך מבטיח הבנק כי שולי הביטחון משמשים רק לאירועים בלתי צפויים שבפרופיל הסיכון של הבנק יכולים לנבוע בעיקר מירידת ערך תיק ההשקעות של הבנק, עקב אירוע קיצוני בשווקים. במהלך הרבעון השני של שנת 2023 שמר הבנק על עמידה ביחסי ההון מעבר לשולי הביטחון שנקבעו.

כפי שציינו קודם, בחודש אוקטובר 2022 ביצע הבנק ריענון לתכנית האסטרטגית שלו. הריענון לווה באתגר שבוצע על ידי חטיבת הסיכונים, וכלל שורה של מבחי קיצון שבחנו את השפעת האיזמים השונים על יעדי העסקיים של הבנק. גם תכנית העבודה של הבנק לשנת 2023 אותגרה בשורה של מבחי קיצון מגוונים שבחנו השפעת תזוזות בגורמי הסיכון בבנק או שינוי ביכולת הביצועים של הבנק, מרווחי האשראי, שיעור המחיקות, היכולת למכור תיקים ועוד על יעדי תכנית העבודה. למבחי קיצון אלה הצטרפו גם תוצאות התרחיש האחד שהגיש הבנק לבנק ישראל במרץ 2023, שצינו קודם, וכל שיטות הביצוע וההנחות המגוונות מלמדים כי אסטרטגית הבנק ממוקדת, וכי האיזמים השונים יכולים לפגוע ביעדי הבנק המתוכננים, אך מידת פגיעתם נמוכה יחסית ולא נשקפת סכנה לאיתנות הבנק.

הבנק המשיך לפעול ברבעון הנוכחי לחיזוק הטיפול שלו בסיכון התפעולי, איסור הלבנת הון ומימון טרור, ציות והוגנות, מניעת אפליה, מניעת מעילות והונאות, סיכון אבטחת מידע וסייבר, סיכון מיקור חוץ, סיכונים טכנולוגיים, המשכיות עסקית וסיכונים בקרה פנימית נוספים, בהתאם לעקרונות מסמכי המדיניות שנקבעו לסיכונים אלה ההולמים את דרישות בנק ישראל, ובפרט, בהתאם לתאבון הסיכון שנקבע בהם, ולפי תכניות עבודה סדורות שאושרו על ידי ההנהלה והדירקטוריון. הבנק נותן דגש לחיזוק יכולת הטיפול שלו בסיכון ההוגנות, באופן ההולם את דרישות בנק ישראל בנושא. בנוסף, פועל הבנק באופן מלא לטיפול בהנחיות בקשר עם הסנקציות הנובעות מהעמיתים בין רוסיה ואוקראינה, ומקפיד לעמוד בכל ההנחיות הניתנות על ידי בנק ישראל בנושא. לבנק פעילות נמוכה מאוד במטבעות דיגיטליים, בהתאם לתאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון. ראיית הבנק לגבי סיכונים הבקרה הפנימית היא כוללת והבנק נמצא במהלך להסדרת מפת סיכונים שתכלול הערכה של סיכונים אלה במגוון כלי הערכה, ותאפשר לאתר מוקדי סיכון מרכזיים בתיק, ולתעדף את הטיפול בהם, על ידי השקעת משאבים נוספים.

שתי הטבלאות להלן מציגות את גורמי הסיכון של הבנק ואת הערכת כרופיל הסיכון של הבנק לרבעון הנוכחי, כפי שכבר ציינו לעיל. בתהליך הערכה זה, בוחר הבנק הן את פוטנציאל החשיפה או הנזק כתוצאה מהתרחשויות של אירוע מסוים ואת השפעתו על כרופיל הסיכון של הבנק. כמו כן, להלימות הבקרה לסביבת הסיכון, כמו ליתר הפעולות שעושה הבנק לצורך ניהול ובקרת הסיכון, יש השפעה על רמת החשיפה לסיכון. לפיכך, הערכת הסיכונים המפורטת בטבלה להלן הינה הערכה סובייקטיבית של הבנק את כרופיל הסיכון של הבנק, לנוכח אפקטיביות הבקורות, קרי, את השפעת הסיכון השיורי על עסקיו, והיא מתבססת על מדדים כמותיים ואיכותיים המשמשים את הבנק באופן שוטף. ברבעון הנוכחי, נוסף לרשימת גורמי הסיכון, סיכון מודל, שהופרד מהסיכון התפעולי, וזאת, לאור העלייה בחשיבות הטיפול בסיכון זה, בין היתר, עקב השפעת ימי הקורונה והשינוי בתנאי המאקרו על נתוני גורמי הסיכון (הקלט) של המודלים, ובהתאם לטייטה החדשה של בנק ישראל לניהול סיכונים מודלים.

הערכת הסיכון של הבנק מתבצעת ברמה רבעונית, ונתונה לאישור הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ומליאת הדירקטוריון. במהלך השנה הקודמת, כחלק מהערכת הסיכון השוטפת של הבנק, עודכנה טבלת גורמי הסיכון בכל הקשור לסיכון הסייבר ורמתו עלתה לבינונית גבוהה, וזאת, בשל העלייה ברמת הסיכון ובאיזומי הסייבר במשק, ועל אף ההשקעה המרובה של הבנק בבקורות ובניטור הסיכון והרמה הטובה של איכות הניהול שלו, וכן, עודכנה הטבלה ברבעון הרביעי של השנה בכל הקשור לסיכון האסטרטגי והיא ירדה לרמה בינונית, עם אישורה של תכנית המחשוב, הנתונים והדיגיטל, התומכת בתכנית האסטרטגית העסקית של הבנק, שרועננה בחודש אוקטובר 2022 ושאתגורה, באמצעות ניתוחי רגישות ומבחני קיצון לנוכח האיומים הנוכחיים העלתה כי אסטרטגיה זו ממוקדת ויציבה.

החלטת הבנק ברבעון הנוכחי היא לא לשנות את טבלת גורמי הסיכון, למעט הוספת סיכון מודל כגורם סיכון חדש, כאמור לעיל. הערכת הבנק היא כי רמת סיכון האשראי בטבלת גורמי הסיכון העומדת על רמה בינונית תואמת את המצב. באופן דומה, לאור האפשרות כי המצב הפוליטי יביא לשינוי בחקיקה, שיכולה להיות לה השפעה על פעילות הבנק, נבחנה גם רמת הסיכון הרגולטורי בהערכת גורמי הסיכון של הבנק וגם במקרה זה, נמצאה רמת הסיכון העומדת על רמת בינונית כתואמת את המצב והערכות הבנק הנוכחיות. בשל כמות האיומים, המורכבות של חלק מהם ואי הוודאות שעדיין שורה לגבי כיוון התפתחותם והשפעתם על המשק, המערכת הבנקאית והבנק עצמו, הבנק בוחר את גורמי הסיכון באופן שוטף וממשיך הבנק לנקוט כל האמצעים הנדרשים כדי לנטר באופן מהיר כל שינוי בגורמי הסיכון שלו, ולמזער אותם, ככל שיתרחשו.

להלן ריכוז השפעת גורמי הסיכון על עסקי התאגיד הבנקאי, המשקפת את הערכת הסיכון שהוצגה לעיל:

גורם הסיכון	הערכת הסיכון
השפעה כוללת של סיכוני אשראי	בינונית
סיכון בגין איכות לווים וביטחונות	בינונית
סיכון בגין ריכוזיות ענפית	בינונית
סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	נמוכה
השפעה כוללת של סיכוני שוק	נמוכה
סיכון ריבית	נמוכה
סיכון אינפלציה	נמוכה
סיכון שערי חליפין	נמוכה
סיכון מחירי מניות ואג"ח	נמוכה
סיכון נזילות	נמוכה
סיכון תפעולי (כולל סיכון מעילות והונאות)	בינונית- גבוהה
סיכון מודל	בינוני
סיכונים טכנולוגית המידע	בינונית
סיכונים אבטחת מידע וסייבר	בינונית- גבוהה
סיכון משפטי	נמוכה
סיכון רגולטורי	בינונית
סיכון מוניטין	בינונית
סיכון אסטרטגיה	בינונית
סיכון ציות	בינונית
סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור	בינונית
סיכון אכיפה פנימית	נמוכה

הטבלה הבאה מציגה את ההערכה האיכותית של הנהלת ודירקטוריון הבנק לגבי התפתחות פרופיל הסיכון לנכח האירועים במשק ובמדינה. הערכה איכותית זו מוצגת ומאושרת על ידי דירקטוריון ונהלת הבנק בכל רבעון, כחלק מהדיון במסמך הסיכונים של הבנק.

הסיכון	תיאור הסיכון
סיכון מקר-כלכלי וסיכון גיאופוליטי	אי הוודאות בחודשים האחרונים בגין האירועים הכלכליים, הביטחוניים, החקיקתיים והחברתיים נמשכת גם ברבעון הנוכחי. ברבעון האחרון, נמשכת מגמת אי הוודאות המתבטאת בפעילות המשק המקומי ועלייה בפרופיל הסיכון של מדינת ישראל בשווקים הפיננסיים. מגמה זו באה לידי ביטוי במספר היבטים: המשך הירידה בפעילות במשק, בעיקר, בכל הקשור בביצועי משכנתאות (ירידה של כ- 40% בביצועים) ונדל"ן, הרעה במצב העסקים הקטנים והבינוניים, עלייה במספר חדלי הפירעון במשק, דיווחים על הרעה במצב האשראי הצרכני בחברות החוץ בנקאיות, עלייה ברבעון הנוכחי בהפרשות הבנקים להפסדי אשראי, הפגיעה בשקל (עלייה בשער הדולר ב- 15% מתחילת השנה), סימני האטה במשק (ירידה בהכנסות ממיסים), ירידה בהשקעות חו"ל (ירידה של 90% בהשקעות בהייטק), המשך מהלכי הרפורמה המשפטית, המשך הפעילות החקיקתית של הכנסת בקשר עם פעילות הבנקים במערכת (בעיקר, בכל הקשור למשכנתאות, פיקדונות ועו"ש), הסלמה נוספת ומתמשכת במצב הביטחוני בכל הזירות (ודגש, לגבי העלייה בפוטנציאל לאירוע בצפון, קרי, מעורבות איראנית), הדוחות המיוחדים שהוציאו שתי חברות דירוג האשראי (S&P ומודיס), המתריעים על פוטנציאל להרעה במצב הכלכלי במשק, ככל שימשכו האירועים הפוליטיים במדינה. בשלב זה, ולמרות העלייה בפוטנציאל האיזמים, הבנק, בדומה לרבעון הקודם, איננו מזהה התפתחות מהותית בפרופיל הסיכון שלו להוציא עלייה בשיעור הכשל בתיק האשראי הצרכני של הבנק, תוצאה של עלייה במספר חדלי הפירעון והרעה בדירוג האשראי של הלקוחות בכלל המערכת. שיעור הכשלים והמחיקות בתיק המשכנתאות ותיק הנדל"ן, שניהם מגובי ביטחונות, המהווים את חלקו הארי של תיק האשראי של הבנק, ממשיך להיות נמוך. ברבעון הנוכחי חלה עלייה בשיעור הכשל של ההלוואות לדירוג ולכל מטרה, אם כי, שיעורם עדיין נמוך יחסית. לאי הוודאות המתמשכת השפעה על התפתחות פרופיל סיכון הנזילות, ההון, האשראי, שוק וריבית של הבנק והעמידה ביעדים העסקיים, וכן, על פרופיל הסיכון התפעולי וסיכויי בקרה פנימית נוספים: המשכיות עסקית, סייבר, הונאות ועוד. לפיכך, הבנק ממשיך להקפיד על המשך הניטור של התפתחות הכלכלה העולמית וכלכלת ישראל, ועוקב אחר התפתחות גורמי המאקרו השונים (שבשלב זה, מלמדים על מצב כלכלי טוב), כמו גם אחר המצב הפוליטי והביטחוני באזורנו, שיש להם פוטנציאל לפגוע בצמיחה של המדינה, להוביל את המשק למיתון, ולהשפיע על פרופיל הסיכונים שצוינו לעיל ועל עמידת הבנק ביעדיו העסקיים. הניטור כולל תהליכי הערכה שוטפים, הגברת הבקרה וביצוע מבחני קיצון וניתוחי רגישות באופן סדיר.
סיכון אשראי	רמת הכשל במשכנתאות ממשיכה להיות נמוכה בשל נקודת הפתיחה הנמוכה של שיעור הכשלים. ברבעון האחרון, חלה עלייה קלה בשיעורי הכשל במשכנתאות ובהלוואות לכל מטרה. מדדי תיק המשכנתאות, יחס ההחזר ושיעור ה- LTV הממוצע כולל מחזורים שומרים על יציבות ונמצאים במרחק סביר מתאבון הסיכון של הבנק. הבנק ממשיך לעקוב אחר העלייה ביחס ההחזר של הלקוחות שלו ובהחזר החודשי עקב העלייה בשיעור הריבית, ואחר העלייה בתקופות לפירעון של ביצועי משכנתאות. תוצאת מבחן קיצון (המניח עלייה משמעותית בשיעורי הכשל, ירידה במחירי הדירוג ויחס החזר מעודכן של הלקוחות לאחר עליות הריבית) ממשיכה להיות נמוכה מההפרשה בשיטת ה- CECL. נמשכת העלייה בכשלים ובהפרשה הצפוייה באשראי הצרכני, במיוחד, בקרב הלווים המדורגים בדירוג נמוך על ידי לשכת האשראי, והעלייה המתמשכת בשיעורי החדל"פים. תיק הנדל"ן של הבנק ממשיך לשמור על רמת סיכון נמוכה, בהתאם למדדים השונים. דירוג הלווים הגדולים של הבנק ממשיך להיות גבוה ויציב.
סיכונים תפעוליים (כולל סיכון מעילות והונאות) סיכון המשאב האנושי בפעילות הטכנולוגיה	המשך הטיפול בסיכון התפעולי, מעילות והונאות, ניטור אנומליות ותיקוף מודלים בהתאם לחכנית העבודה של הבנק, עם דגש על תהליכי הערכה והמשך הטמעת תהליכי הפקת לקחים ולמידה מאירועים. שיפור מתמשך ומהותי בטיפול הבנק בסיכון הגנת הפרטיות וסיכון מיקור חוץ. חטיבת המשאבים בתיאום עם חטיבת הסיכונים ממשיכה לשדרג את מסגרת הטיפול בהמשכיות עסקית, עם העלייה בפוטנציאל לאירועים בטחונים, ובשל חשיבותה של מסגרת זו לשמירה על חוסן הבנק. באמצע חודש יולי, השיק הבנק את המערכת החדשה לניטור אנומליות, כולל מעילות והונאות שהוקמה על ידי אגף הסייבר, בשיתוף פעולה עם חטיבת הסיכונים והחטיבות העסקיות.
סיכון סייבר	במהלך חודש אפריל, בוצעו מתקפות DDOS על המערכת הפיננסית בישראל, ובתוכה, גם בנק ירושלים (חלק מקמפיין התקפי אנטי ישראלי מתואם במרחב הסייבר), מתקפות אלה מהוות אינדיקציה נוספת לכך כי האירועים הביטחוניים באזורנו ומעורבות מדינות עוינות בתקיפות הסייבר על מוסדות ישראליים, מחייבים תשומת לב תמידית להתפתחות פרופיל סיכון הסייבר. מתקפה זו הסתיימה ללא פגיעה בבנק. הבנק השלים ניבוס מתודולוגיה נרחבת לניהול פרופיל ותאבון הסיכון של הסייבר המתבססת על מספר גורמי סיכון ופרמטרים שיש להם השפעה על פרופיל סיכון הסייבר ואפקטיביות הבקורות לטיפול בסיכון. תקיפת סייבר עלולה לגרום לפגיעה ביכולת להמשיך לספק שירות או לגרום עיכוב במתן שירות, גניבת נתוני הלקוחות ופגיעה במוניטין הבנק. כחלק מתכנית התרגילים של הבנק, במהלך חודש אפריל התקיים תרגיל כופרה.

סיכון עסקי ואסטרטגי

הבנק בוחן את הסיכון העסקי והאסטרטגי שלו לאור התפתחות האירועים האחרונים במצב המאקרו והגאופוליטי על מנת להעריך את פוטנציאל השפעת המאקרו ואי הוודאות על התכנית העסקית והאסטרטגית שלו ועמידתו ביעדיו העסקיים, ומקפיד על בחינה סדירה של תכנון ההון שלו, בין היתר, באמצעות ביצוע ניתוחי רגישות ומבחני קיצון להשפעת האירועים על תכנון ההון שלו. כחלק ממהלך זה, השלים הבנק תכנית מגירה לתרחיש מיתון. הבנק פועל לפי תכנית המחשוב ואסטרטגיית הדיניטל והדאטה שלו, שאושרה בתחילת שנת 2023.

סיכון רגולטורי, סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור, אכיפה פנימית, הוגנות וציות

הבנק פועל לפי תכנית העבודה לטיפול בסיכון רגולציה, כולל הערכת הסיכון ומיפוי מוקדי רגולציה, שדרוג יכולות הערכת הסיכון, ויצירת מסגרת בקרה וניטור הכוללת, בקרות מפתח ומיכון בקרות קיימות ככל הניתן, תוך הפרדה בין בקרות קו ראשון ובקרות קו שני. הבנק נוקט משנה זהירות בפעילותו בקשר עם הסנקציות, ופועל בקפדנות בהתאם למכתב של המפקח על הבנקים והנחיות נוספות המגיעות מבנק ישראל מעת לעת. סיכון זה התעורר מאז תחילת 2022, עקב הטלת הסנקציות על פעילות הבנקים ברוסיה, תוצאת העימות באוקראינה.. חשיפת הבנק לרוסיה ואוקראינה היא נמוכה מאוד. הבנק פועל, בהתאם לציפיות המפקח על הבנק, לשדרוג מתמשך של הטיפול בסיכון ההוגנות, וממשיך לשדרג באמצעות תכנית עבודה סדורה וייעודית את הטיפול באיסור הלבנת הון ומימון טרור. למצב הפוליטי יש פוטנציאל להתפתחות סיכון רגולטורי עקב חקיקה הרלוונטית לפעילות המערכת הבנקאית, היכולה לפגוע בעמידת הבנק ביעדיו העסקיים.

פרטים אודות דוח בדיקה בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור מיום 27 בדצמבר 2022 שביצע בנק ישראל בבנק במהלך החודשים ינואר 2021 – יוני 2022 מוצגים בפרק 3.4 סיכונים אחרים בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2023 ובפרק הדן באיסור הלבנת הון ומימון טרור בדוח זה.

סיכון מודל

סיכון מודל מופרד מהסיכון התפעולי עקב העלייה בחשיבות ניהול מושכל של מודלים, שהתעוררה בהמשך למשבר הקורונה, השימוש במודלים מבוססי בינה מלאכותית והשינוי בתנאי המאקרו בשנה האחרונה. הבנק פועל לפי מדיניות ייעודית לטיפול בנושא זה. המדיניות תעודכן לכשתאושר ההוראה החדשה של בנק ישראל לניהול סיכונים מודלים.

ESG וסיכון אקלים

תשומת הלב של המדינות והרגולטורים ברחבי העולם, כולל בנק ישראל, לסוגיית השפעת סיכונים האקלים והסיכון הסביבתי, על הכלכלה, התעשיות השונות ועל פרופיל הסיכונים של הבנקים, גברה באופן משמעותי בשנים האחרונות וזאת מתוך הבנה כי התממשות של סיכונים אלו יכולים להשפיע על המערכת הבנקאית ובמקרים קיצוניים אף להשפעות גלובליות ומערכתיות. לבנק מדיניות לניהול הסיכון הסביבתי מזה שנים, והבנק נמצא בשלבי למידה של הנושא, תוך שהוא פועל לפי הוראות והנחיות בנק ישראל. בימים אלו הבנק נמצא בשלבי היערכות ליישום ההוראה החדשה של בנק ישראל לניהול סיכון האקלים וכן הוא פועל באופן שוטף להסדרת המסגרת לטיפול בסביבה, חברה וממשל בהיבטי הנגשת שירותים למגוון לקוחות ונגישות, הכללה פיננסית בקרב אוכלוסיות מגוונות, מעורבות חברתית ותרומה לקהילה ומגוון נושאים אחרים. לפרטים נוספים ראו דוח סביבה, חברה וממשל תאגידי של הבנק לשנת 2022 באתר הבנק, וכן, סעיף 1.3 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2022.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OVI)

מדדת החשיפות לסיכונים השונים מבוססת על יתרות בספרי הבנק כפי שנערכו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על הבנק, ובהתאם להנחיות החישוב הספציפיות שנקבעו בהוראות נוהל בנקאי תקין 209-203. המדידה עשויה להשתנות בהתאם לשינויים בכללים ובהוראות אלו, וכן שינויים נוספים כגון: שינויים בגודל ותמהיל התיק, שינוי באיכות התיק ונתונים כלכליים, וכן שינויים בשיטות החישוב לרבות שיטות להפחתת סיכון (CRM). חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב ההון הפיקוחי הדרוש במסגרת נדבך 1 על מנת לתמוך בסיכונים אלו.

נכסי הסיכון של הבנק גדלו ברבעון הנוכחי (בכ- 3.5%), כתוצאה מעלייה בביצועי האשראי בכל הסגמנטים של תיק האשראי של הבנק ועליה ביותר של 7%. נכסי סיכון האשראי של הבנק, המהווים כ- 90% מסך נכסי הסיכון של הבנק, גדלו בשיעור דומה. נכסי הסיכון התפעולי עלו, תוצאה של העלייה בהכנסות הבנק. נכסי סיכון השוק של הבנק דומים לרבעון הקודם וממשיכים להיות נמוכים ונכסי הסיכון בגין חשיפתו לצדדים נגדים ובגין סיכון סליקה הם זניחים, ראו טבלה מספר 2 להלן. טבלה מספר 3 להלן מלמדת על הרכב ההון של הבנק ועל יחסי ההון של הבנק. כאמור, הבנק פועל בהתאם לתכנון ההון שלו ושומר על יעדי ההון שנקבעו על ידי הדיקטטוריון כולל שולי הביטחון.

טבלה מספר 2 – סקירת נכסי סיכון משוקללים (OVI):

דרישות הון מזעריות ⁽³⁾	נכסי סיכון משוקללים ⁽³⁾	
	30.06.2022	30.06.2023
במיליוני ש"ח		
	905.4	11,317.4
סיכון אשראי (גישה סטנדרטית) ⁽²⁾⁽¹⁾	10,071.0	7.7
סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית) ⁽²⁾	0.3	14.8
התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)	0.1	-
סיכון סילוק (Settlement risk)	-	-
סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)	144.8	183.5
סך הכל סיכון אשראי	10,216.2	11,523.4
	6.5	81.4
סיכון שוק (גישה סטנדרטית)	67.5	1,174.9
סיכון תפעולי	1,044.9	12,779.7
סך הכל	11,328.6	1,022.4

(1) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות אינז'ין וסכומים מתחת לספי הניכוי.

(2) מחושב בהתאם לגישה הסטנדרטית עפ"י ההקלות בניהול בנקאי תקין מס' 201.

(3) ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250 בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה. במסגרת החוזר הובהר כי לאור הניסיון שנצבר והלקחים שהופקו מהתמודדות המערכת הבנקאית עם השפעות משבר הקורונה, עלה הצורך לעדכן את הוראת השעה. החל מיום 1 בינואר 2022 תוקף הוראת השעה פג למעט הוראות ספציפיות להן נקבע בהוראת השעה תוקף מאוחר יותר.

(4) יעד יחס הלימות הון, החל מיום 31 בדצמבר 2022, ליחס הון עצמי רובד 1 שקבע הדירקטוריון הינו 10.0%, מעל יחס זה קבע הדירקטוריון שולי ביטחון בשיעור של 0.1% ושולי הביטחון של ההנהלה נקבעו על 0.15%. יעד ההון הכולל נקבע על 12.5% ושולי הביטחון ליעד זה 0.25%.

לאור האמור לעיל, דרישות ההון החלות על הבנק החל מהדוחות הכספיים ליום 31 במרץ 2020 הינן:

יחסי הון מזעריים	היחס המזערי הנדרש ביום 31.12.2019 (טרם תקופת הוראת השעה)	היחס המזערי הנדרש בין 31.03.20 עד 31.12.21	היחס המזערי הנדרש מיום 1.1.2022 עד 31.12.2023 :
יחס הון עצמי רובד 1	9%	8%	הנמוך מבין:
יחס הון כולל ^(*)	12.5%	11.5%	- יחס ההון של הבנק ביום 31.12.21. - יחס ההון המזערי של הבנק טרם תקופת הוראת השעה.
תוספת בגין הלוואות לדירור	1% מיתרת ההלוואות לדירור	1% מיתרת ההלוואות לדירור	זאת למעט ^(**) :
לחישוב יחס הון עצמי רובד 1	במועד הדיווח	- הלוואות לרכישות דירת מגורים שהועמדו בתקופה שבין 19.03.20 ועד ליום 30.09.21. - הלוואות לדירור לכל מטרה שניתנו החל מיום 19.03.2020.	
בלבד ^(*)			

(*) ביום 6 באוקטובר, 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון לקובץ שאלות ותשובות בדבר יישום הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 – מגבלות למתן הלוואות לדירור ובו בוצעה הבהרה לפיה דרישת ההון הנוספת בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדירור מתייחסת ליעד הון עצמי רובד 1 בלבד ואין חובה ליישמה גם ביחס ליעד ההון הכולל.

(**) יתרת ההלוואות שניתנו במהלך התקופה כ- 3.0 מיליארדי ש"ח.

ביום 22 במאי, 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "עדכון הוראה 203 – מדידה והלימות הון – הגישה הסטנדרטית – סיכון אשראי" במסגרתו נקבע כי יש לשקלל משקל סיכון של 150% על הלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה, בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV), למעט הלוואות לרכישת קרקע חקלאית והלוואות לרכישת קרקע לשימוש עצמי כמפורט בחוזר, החל מהדוחות הכספיים מיום 30 ביוני 2022 ואילך. נכון ליום 30 ביוני, 2023 יישום העדכון הביא לירידה ביחס הון רובד 1 וביחס ההון הכולל בשיעור של כ-0.02% וכ-0.02% בהתאמה זאת כתוצאה מעליה בסך נכסי הסיכון בגין חשיפה לענף בינוי ונדל"ן בסך של כ-23.7 מיליוני ש"ח.

ביום 7 באפריל 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים, חוזר לעדכון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203 ו-313 זאת בעקבות הכניסה לתוקף של הוראה 203A המעדכנת את אופן חישוב דרישות ההון בגין מכשירים נגזרים. הוראה 203 בדבר "סיכון אשראי – גישה סטנדרטית" עודכנה כך שהושמטו סעיפים שנכללו במסגרת נספח ג' להוראה אשר הסדירו את הגישות הישנות לחישוב החשיפה הנובעת מעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ומעסקאות מול צדדים נגדיים מרכזיים.

הוראה 218 בדבר "יחס המינוף" עודכנה כך ששיטת SA-CCR תישם במלואה למטרות יחס המינוף. בחוזר הובהר כי בכונת הפיקוח על הבנקים לאמץ בעתיד את הנחיות באזל 3 ליחס המינוף, ובמועד זה יושלמו ההתאמות לחישוב סכום החשיפה בגין מכשירים פיננסיים נגזרים.

לעדכון ההוראות כאמור לעיל לא הייתה השפעה מהותית על יחסי ההון ויחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2022 וליום 30 ביוני, 2023.

חלק 3 - הרכב ההון

טבלה מספר 3 - הרכב ההון הפיקוחי (CC1):

ליום 31 בדצמבר 2022		ליום 30 ביוני 2022		ליום 30 ביוני 2023				
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הפניות למאזן הפיקוחי ^(*)	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה			
במיליוני ₪								
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים								
1+2	-	261.3	-	255.4	-		259.7	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
3	-	994.8	-	930.6	-		1,053.1	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
4	-	(34.9)	-	(21.6)	-		(36.1)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
5	-	34.8	-	30.2	-		38.0	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג (זכויות מיעוט)
-	-	1,256.0	-	1,194.6	-	1,314.7	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים	
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים								
9	-	-	-	(2.8)	-	-	מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי	
-	-	(0.3)	-	(0.5)	-	(0.9)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	
-	-	(0.3)	-	(3.3)	-	(0.9)	סך הכל ההתאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1	
-	-	1,255.7	-	1,191.3	-	1,313.8	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	
הון רובד 2:								
18A	-	202.1	-	260.4	-	206.0	הון רובד 2: מכשירים, לפני ניכויים	
20	-	145.0	-	125.5	-	153.1	הון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים	
-	-	347.1	-	385.9	-	359.1	סך הון רובד 2, לפני ניכויים	
-	-	347.1	-	385.9	-	359.1	סך הכל הון רובד 2	
-	-	1,602.8	-	1,577.2	-	1,672.9	סך ההון	
-	-	11,993.5	-	11,328.6	-	12,779.6	סך נכסי סיכון משוקללים	

טבלה מספר 3 - הרכב ההון הפיקוחי (CC1): (המשך)

ליום 30 ביוני 2023	ליום 30 ביוני 2022	ליום 31 בדצמבר 2022	
יחסי הון וכריות לשימור הון			
10.3%	10.5%	10.5%	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
10.3%	10.5%	10.5%	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
13.1%	13.9%	13.4%	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים		דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	
9.5%	9.5%	9.5%	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
9.5%	9.5%	9.5%	יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
12.5%	12.5%	12.5%	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)			
73.4	56.5	56.4	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2			
153.1	125.5	145.0	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה
153.1	125.5	145.0	התקרה להכללה הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית

* לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי, ראו תוספת א' בדוח על הסיכונים השנתי.

חלק 4 – יחס המינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 של הפיקוח על הבנקים בנושא יחס מינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון. היחס מהווה אחד מלקחי המשבר הפיננסי של 2008, ועוגן בהוראת באזל 3. יחס המינוף נועד להגביל את רמת המינוף בתאגיד הבנקאי בכדי למנוע מצב שבו רמת המינוף תפגע במערכת הפיננסית ובכלכלה, מצב שעלול להתרחש בעיקר, בעת ירידה בערך הנכסים.

בהתאם להוראה של בנק ישראל, תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שנדרש מהבנק הוא 5%. ביום 1 בנובמבר 2020 לנוכח התמשכות משבר הקורונה, והמשך ההתמודדות של משקי הבית והעסקים עם הקשיים התזרימיים בעקבות השלכות המשבר, עלה הצורך להבטיח כי הדרישה מהמערכת הבנקאית לעמוד ביחס מינוף מזערי, המותאמת לימי שגרה, לא תהווה חסם להעמדת אשראי בתקופת המשבר. בשל כך, הוחלט כהוראת שעה להפחית את הדרישה לשיעור מזערי של 5.5% בבנקים הגדולים (לעומת 6% טרם השעה) ול-4.5% בבנקים הבינוניים והקטנים (לעומת 5% טרם הוראת השעה). עם תום תוקף הוראת השעה, המשיכה ההקלה לחול עוד 24 חודשים, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף במועד תום תוקף ההוראה או יחס המינוף המינימלי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. הבנק לא ניצל הקלה זו.

בסוף שנת 2022 קבע דירקטוריון הבנק שולי ביטחון ליחס המינוף בשיעור של 0.1% מעל היחס המזערי שקבע בנק ישראל, וכן, נקבעו שולי ביטחון נוספים, של ההנהלה, בשיעור של 0.15%. לאור פרופיל יחס המינוף של הבנק ברבעונים אחרים, ובעיקר, רמת התנודתיות הנמוכה שלו ברבעונים האחרונים, שולי ביטחון אלה הם בעלי חשיבות נמוכה יחסית לשולי הביטחון שקבע דירקטוריון הבנק ליחסי ההון ויחסי הנזילות.

יחס המינוף של הבנק שומר בשנה האחרונה על יציבות ברמה הגבוהה באופן משמעותי מהיחס המזערי שנקבע בהוראה. היחס עומד ביום 30 ביוני 2023 על 6.3%, זהה לערכו ברבעון המקביל אשתקד, והוא עולה לעומת רבעון קודם, כאשר העלייה בהון רובד 1 של הבנק (המונה של היחס), קוזז חלקית בחשיפת הבנק לצורך יחס המינוף (תוצאת העלייה בביצועי האשראי, המכנה של היחס), ראו טבלה מספר 4 וטבלה מספר 5 להלן. הבנק נמצא במרחק רב מהמגבלה הרגולטורית וניתוחי הרגישות המתבצעים מלמדים כי נדרש שינוי מהותי ביותר שהוא להערכתנו בעל סיכון אפסי להתממשות אפילו בתנאי קיצון, בהון רובד 1 של הבנק (ירידה בהון רובד 1, שעוד טרם תפגע ביחס המינוף, תתבטא ביחס הון רובד 1) או בחשיפה שלו, על מנת שגיע לגבולות המגבלה.

טבלה מספר 4 – השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LRI):

ליום 30 ביוני 2023	ליום 30 ביוני 2022	ליום 31 בדצמבר 2022
במיליוני ש"ח		
סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים	19,968.8	18,029.5
ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים	-	-
התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף	-	-
התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים	4.0	13.1
התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמה: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)	-	-
התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך	699.2	727.8
אשראי)	-	-
התאמות אחרות	152.2	120.8
חשיפה לצורך יחס המינוף	20,824.2	18,878.1
		19,780.9

טבלה מספר 5 - יחס המיטוף (LR2):

ליום 30 ביוני 2023	ליום 30 ביוני 2022	ליום 31 בדצמבר 2022	
במיליוני ש"ח			
חשיפות מאזניות			
נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)	20,115.5	18,154.0	19,046.1
סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1	(0.9)	(4.7)	(0.3)
סך החשיפות המאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)	20,114.6	18,149.3	19,045.8
חשיפות בגין נגזרים			
עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים	1.7	0.3	5.6
סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים	8.7	0.7	13.6
גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מנכסים במאזן בהתאם להוראות דיווח לציבור	-	-	-
(ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)	-	-	-
(רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)	-	-	-
סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו	-	-	-
(קיצוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו)	-	-	-
סך החשיפות בגין נגזרים	10.4	1.0	19.2
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך			
נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיצוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתופלות כמכירה חשבונאית	-	-	-
(סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)	-	-	-
חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי בגין נכסי מימון ניירות ערך	-	-	-
חשיפות בגין עסקאות כסוכן	-	-	-
סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך	-	-	-
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו	2,217.2	2,167.1	2,285.7
(התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)	(1,518.0)	(1,439.3)	(1,569.8)
פריטים חוץ מאזניים	699.2	727.8	715.9
הון וסך החשיפות			
הון רובד 1	1,313.8	1,191.3	1,255.7
סך החשיפות	20,824.2	18,878.1	19,780.9
יחס המיטוף בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 218			
6.3%	6.3%	6.3%	

* יעד יחס המיטוף, החל מיום 31 בדצמבר 2022, שקבע הדירקטוריון הוא 5.0%, מעל יחס זה קבע הדירקטוריון שולי ביטחון בשיעור של 0.1% ושולי הביטחון של ההנהלה נקבעו על 0.15%.

חלק 5 - סיכון אשראי

סיכון האשראי הוא הסיכון שנובע מההסתברות שלווה או שקבוצת לווים לא יעמדו בהתחייבויותיהם לבנק, מה שיתבטא באי-תשלום הקרן ו/או הריבית ועקב כך יישחקו רווחיו הצפויים של הבנק¹.

כפי שצינו לעיל, במהלך הרבעון הנוכחי, כמו גם ברבעון הקודם, לא חל שינוי משמעותי בשיעור יחס ההחזר, **PTI**, ושיעור ה- **LTV** של תיק האשראי למשכנתאות (שניהם, בעת החיתום) של הבנק, והם שומרים על ערכים הנמצאים מתחת לתאבון הסיכון של הבנק. שיעור ביצועי ההלוואות ביחס החזר הגבוה מ- 40% הוא אפסי והבנק מקפיד על חיתום המתבצע על ידי יחידת האשראי במטרה הבנק לכל הלוואה הניתנת מעל סף יחס החזר שנקבע, בהתאם לתרחישים שבחנו את השפעת עליית הריבית על יחס ההחזר של הלווים. העלייה בערך ההלוואות המוסברת בעלייה החדה במחירי הדיור בשיעור גבוה יחסית לממוצע ההכנסות של הלווים, הגדילה גם ברבעון הנוכחי את חלק היחסי של ההלוואות בתחום שבין 35% - 40%. כאמור, הבנק עוקב אחר התפתחות ה- **PTI** בתיק והשפעת עליית הריבית על ערכו הממוצע, בטווחי ההתפלגות שלו וברמת לווה. שיעור הביצוע ב- **LTV** הגבוה מ- 60% גדל במעט במהלך השנה (לכ- 38%, לעומת כ- 37% בתחילת שנת 2022), וכן, חלקו במלאי התיק (בין היתר, בעקבות מכירת שני תיקי משכנתאות למוסדיים, שאינם רוכשים תיקים מעל **LTV** של 60%), אך הוא נותר ברמה ההולמת את מדיניות הסיכון של הבנק ותאבון הסיכון שנקבע בה. במהלך הרבעון הנוכחי חלה עלייה קלה בשיעור הכשל במלאי התיק, שיעור ההפרשה הצפויה עולה במקצת אך עדיין שומר על ערך נמוך (שכן, שיעורי הכשל בתיק המשכנתאות בתחילת המשבר הנוכחי הם אפסיים), וזאת בשלושת תתי התיקים (החברה החרדית, הערבית והמגזר הכולל). ממוצע ה- **PTI** כולל ההלוואות שמוחזרו עולה במקצת, עקב השפעת עליית הריבית על יחס ההחזר בביצועים, ועומד על 28.6%, ממוצע ה- **LTV** כולל הלוואות אלה שומר על יציבות סביב ערך של כ- 53%. גובה הסכום ממוצע גדל במעט יחסית לתחילת השנה, ושאר הפרמטרים שנבחנו בביצועים החדשים, כמו הכנסה ממוצעת של הלווה והרכב התיק בין המגזרים השונים נותרו יציבים. הבנק בוחן פרמטרים אלה גם מול המערכת. בחינה זו מלמדת כי ברוב גורמי הסיכון הרלבנטיים לאיכות התיק, הבנק פועל בפרופיל סיכון הדומה לביצועי המערכת. יציבות פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות, בוודאי בעידן הנוכחי ממשיך ללמד על העובדה שמשכנתאות הוא נכס האשראי הבטוח ביותר, ולעובדה, שתיק המשכנתאות מהווה את החלק המשמעותי בתמהיל תיק האשראי, יש השפעה על רמת הסיכון הכוללת של תיק האשראי של הבנק. כאמור לעיל, למרות עובדה זו, הבנק ממשיך לנטר את התפתחות הסיכון וגורמי הסיכון העיקריים בתיק המשכנתאות, כדי לזהות בהקדם שינוי בפרופיל הסיכון, לו יתרחש.

כפי שפירטנו לעיל, מתחילת השנה, ובפרט, ברבעון הנוכחי, חלה עלייה בביצועי ההלוואות לתקופה של מעל 25 שנה, בין היתר, עקב שינוי יזום שביצע דירקטוריון הבנק בתאבון הסיכון כבר בתחילת הרבעון השני של שנת 2022, עם התחלת מגמת העלייה בריבית, על מנת להקל על יחס ההחזר של לקוחות הבנק שהוא להערכת הבנק, אחד הגורמים העיקריים לפוטנציאל לכשל. עלייה זו ממשיך להשפיע על משך ההלוואה המקורי בתיק הבנק, שעומד ברבעון הנוכחי על 26 שנים. אחוז ההלוואות בתיק המשכנתאות של הבנק, כולל הלוואות מסחריות שניתנו לתקופה של מעל 25 שנה עולה משנת 2022 (מעת תחילת עליית הריבית במשק), בין היתר, עקב מתן האפשרות ללקוחות לפרוש את הלוואותיהם, ובכך, להקטין את יחס ההחזר שעלה עקב עליית הריבית, והוא עומד על 37% (כ- 27% בתחילת שנת 2022). עמדת הבנק לאור הניתוחים שביצע, כי ההארכה הקטינה את הסיכון לכשל של הלקוחות. למידע ופירוט נוסף, ראו טבלאות מספר 29, 30 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2023.

שיעור הכשלים והמחיקות בתיק האשראי הצרכני של הבנק ממשיך לגדול גם ברבעון הנוכחי. הבנק הקשיח את מדיניות החיתום שלו, נקט פעולות לטיפול בפיגורים והוא מנטר ברמה יומית את התפתחות הסיכון בתיק, ובפרט, את התפתחות מספר הפש"רים. תיקי האשראי מאתגרים באמצעות מבחני קיצון, כולל התרחיש האחד של בנק ישראל, על מנת להעריך מבעוד מועד השפעת שינוי המאקרו במשק על איכותם. למרות העלייה המתמשכת בשיעור הכשל והמחיקות נדגש כי התיק הצרכני של הבנק מהווה חלק קטן מסך תיק האשראי, ולפיכך, השפעתו על איתנות התיק היא נמוכה יחסית. רמת הסיכון של לקוחות האשראי הצרכני שרובם אינם לקוחות הבנק, היא גבוהה יחסית למערכת, וסיכון זה מפוצה בריבית גבוהה יותר להלוואות. לאורך השנה הנוכחית המשיך הבנק להאריך את תקופת ההלוואה, כדי להקטין את יחס ההחזר של הלקוחות ובכפוף לדירוג האשראי של הלקוח. עם זאת, הארכה זו עדיין לא באה לידי ביטוי, בשל אחוז הפירעונות הגבוה בתיק הצרכני של הבנק (כ- 25%).

פרופיל הסיכון של הנדל"ן ממשיך להימצא בפרופיל סיכון נמוך. תיק האשראי של הבנק מפוזר ולבנק אין תלות בלקוח בודד או בקבוצת לקוחות מצומצמת. הבנק מממן את הפרויקטים החל משלב רכישת הקרקע, דרך שלבי הבנייה השונים. ככלל, האשראי למימון קרקעות ניתן עבור קרקעות הזמינות לבנייה עד 24 חודש מיום מימון הקרקע. נכון ליום 30 ביוני 2023 האשראי שניתן לפרויקטים שנמצאים בשלב קרקע מהווה כ- 33% במונחי חבות מתיק הנדל"ן של הבנק. החשיפה לקרקעות בשיעור מימון של מעל 80% היא מזערית. האשראי שניתן לפרויקטים בבניה פעילה באזור מרכז הארץ מהווה 39% במונחי היקפי אשראי מתיק הנדל"ן של הבנק, 17%

¹ הגדרות הסיכונים בדוח זה עודכנו בדוח הנוכחי, בהתאם להגדרות בנק ישראל בסקירה השנתית לשנת 2022 של מערכת הבנקאות בישראל שפורסמה על ידי היחידה הכלכלית בביקוח על הבנקים.

טבלאות 7, 8 ו- 9 להלן המציגות את סיכון האשראי של הבנק לפי ענפי משק מלמדת על היציבות ברבעון הנוכחי בהפרשה בגין תיק ההלוואות לדיור של הבנק, יחסית לתחילת שנת 2023. מגמה דומה קיימת גם באשראי המסחרי. כפי שציינו לעיל, חלה עלייה בהפרשה בגין האשראי הצרכני. שיעור ההוצאה להפסדי אשראי של הבנק עלה ברבעון הנוכחי ל - 0.88%, ובאופן דומה חלה עלייה, יחסית לרבעון הקודם, ביתרת ההפרשה מתוך האשראי לציבור ועלייה בשיעור המחיקות החשבונאיות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור, ראו טבלה 1 בדוחות הכספיים ליום 30.6.2023.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

טבלה מספר 6 – איכות האשראי של חשיפות אשראי

ליום 30 ביוני 2023				
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*		
		לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר		
		אחרים	יותר	
15,354.7	180.9	15,372.0	163.6	חובות, למעט אגרות חוב
1,482.3	-	1,482.3	-	אגרות חוב
2,215.4	1.8	2,217.2	-	חשיפות חוץ מאזניות
19,052.4	182.7	19,071.5	163.6	סך הכל

ליום 30 ביוני 2022				
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*		
		לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר		
		אחרים	יותר	
13,713.1	128.6	13,701.3	140.4	חובות, למעט אגרות חוב
950.1	-	950.1	-	אגרות חוב
2,165.5	1.6	2,167.1	-	חשיפות חוץ מאזניות
16,828.7	130.2	16,818.5	140.4	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2022				
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	יתרות ברוטו*		
		לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר		
		אחרים	יותר	
14,338.2	160.6	14,353.3	145.5	חובות, למעט אגרות חוב
679.8	-	679.8	-	אגרות חוב
2,284.0	1.7	2,285.7	-	חשיפות חוץ מאזניות
17,302.0	162.3	17,318.8	145.5	סך הכל

* הסכום הינו הערך החשבונאי, ברוטו לפני הפרשה להפסדי אשראי, מקדמי המרה (CCF) ושיטות להפחתת סיכון אשראי (CRM).

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי

הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL)

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה. המודל החשבונאי שיושם עד כה היה מבוסס על התהוות הפסד ראשוני בפועל – תוך הבאה בחשבון של הפסדים שהתהוו אך טרם נתגלו כבעייתיים במסגרת ההפרשה הקבוצתית. המודל החשבונאי החדש הוא צופה פני עתיד. בהתאם למודל החדש יש להכיר בהפסד הצפוי לאורך כל חיי ההלוואה כבר במועד מתן ההלוואה. משמע יש לתת ביטוי להסתברות שהלוואה יגיע למצב של חוסר יכולת לפרוע את חובו לאורך כל מח"מ ההלוואה.

מטרת הכללים החדשים היא לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של הבנק, באמצעות הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שמחזק את אנטי המחזוריות בהתנהגות ההפרשות להפסדי אשראי, תומך בתגובה מהירה יותר של הבנקים להידרדרות באיכות האשראי של לווים במקרה של אירוע שאינו בשגרה, ולחיצוק הקשר בין ניהול סיכונים האשראי לבין האופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים. ההפרשה בשיטת ה- **CECL** היא רלבנטית מאוד בעידן הנוכחי לנוכח השינויים שאנו חווים בתנאי המאקרו שכן היא מספקת כלי נוסף בידי הבנק לניטור מהיר של פרופיל סיכון האשראי שלו הנוכחי והעתיד. הבנק בוחן הפרשה זו באופן סדיר, מאתגר אותה לנוכח מצב המאקרו והשפעתו על שיעור הכשלים והמחיקות בתיקי האשראי, כל זאת, כדי להבטיח כי רמת ההפרשות שהבנק שומר מספקת גם בתנאי אי הוודאות אותם אנו חווים.

הבנק מפעיל את מודל ה- **CECL** על פי ההנחיות של בנק ישראל. כחלק מחישוב ההפרשה נדרש הבנק לחשב את המקדם ההיסטורי של ההפרשות, לפי שיעודכן לעתיד על פי מח"מ ההלוואה, לפי שינויים איכותיים במדיניות האשראי ובאופן ניהול סיכון האשראי, שינויים כמותיים בפרופיל הסיכון של התיק והשפעות אפשריות של תנאי המאקרו על ההפרשות בעתיד. לחישוב המקדם ההיסטורי בחר הבנק בשיטה שמרנית, **REMAINING LIFE**. כחלק מבדיקות מודל ה- **CECL** מאתגרת חטיבת הסיכונים את החישוב בשיטה זו באמצעות שיטה אלטרנטיבית, המתבססת על הנחות פחות שמרניות. נקודה זאת, והעובדה כי חישובי המודל מלווים בבקורות מקיפות ופועולות תיקוף, מבטיחים כי הבנק מבצע הפרשה שמרנית יחסית לפרופיל הסיכון שלו.

השיטה החדשה קובעת את ההפרשות גם לעתיד, קרי, למח"מ (משך החיים הממוצע) תיק האשראי בסגמנטים השונים שלו, והיא מתבצעת בשלושה שלבים: בשלב הראשון נבחנו, בדומה להוראה הקודמת, רמת ההפרשות ההיסטורית באמצעות שיטה הנקבעת על ידי הבנק, קרי, הבנק משתמש במודל פנימי על פי החלטתו, כשהשימוש במודל צריך להיות מנומק, מתועד ונמצא תחת בקרה הדוקה. כאמור לעיל, בחר הבנק בשיטה שמרנית לחישוב ההפרשות ההיסטוריות, שיטה ה- **REMAINING LIFE**.

בשלב השני מותאמת ההפרשה ההיסטורית אשר חושבה בשלב הראשון למצב הנוכחי, על פי מקדמים איכותיים וכמותיים המעידים על שינויים או פוטנציאל לשינויים בתיק האשראי לפי גורמי סיכון שונים היכולים להשפיע על ההפרשות בעתיד, כמו שינוי במדיניות החיתום של הבנק או שינוי בתאבון הסיכון של הבנק. בשלב השלישי, שכאמור לא נכלל בשיטת ההפרשות הישנה, מותאמת ההפרשה לעתיד באמצעות בחינת השפעת המאקרו על רמת ההפרשות הצפויה מהתיק לטווח קצר יחסית, וכן, בהתחשב במשך החיים הצפוי של התיק לאחר פירעונות מוקדמים, וזאת, כדי להבטיח כי רמת ההפרשות הנקבעת על ידי הבנק במצב הנוכחי מספקת גם לעתיד. היות והמודל החדש כולל מרכיבים שונים הנתונים להחלטת הבנק ומשתמש במודלים שונים לצורך חישוב ההפרשה, קבע הבנק כי החישובים יבוצעו תחת בקרה הדוקה, כולל תיקוף סדיר של המודלים המשמשים את הבנק לצרכי החישוב ועל פי מדיניות הבנק לתיקוף מודלים.

בהתאם למדיניות הבנק, עדכן הבנק בסוף השנה הקודמת את ההפרשה בגין תיק ההלוואות לדיר, בהתבסס על ניתוח הבוחן את השפעת עליית הריבית במשק על שיעורי המחיקות הצפויים. הניתוח התבסס על מתווה המבטא שינוי במאקרו ובשיעור הכשלים והמחיקות בתיקים הגבוה יחסית למצב, נכון למועד החישוב, אך עדיין אפשרי לאור אי הוודאות השורה בשוק, האיזמים הקיימים ופוטנציאל השפעתם על הכשלים והמחיקות בתיק. בנוסף, עדכן הבנק את רשימת הגורמים האיכותיים והכמותיים המשמעים לחישוב ההפרשות, כדי לבטא שגורמי (סיכון) אלה והמשקל שניתן להם בחישוב מבטאים היטב את השפעתם על ההפרשה הצפויה.

נכון למועד החישוב לראשונה, לא חל שינוי מהותי בהפרשות הבנק, יחסית להפרשות שחושבו בשיטה הקודמת לשיטת ה- **CECL**. בתקופת הדוח נרשמה עלייה בהפרשה הקבוצתית בסך של כ-23.3 מיליוני ש"ח המורכבת מעלייה בהפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים אחר בסך של כ-19.0 מיליוני ש"ח ומהפרשה בגין הלוואות לדיר בסך של כ-3.1 מיליוני ש"ח. בנוסף, נרשמה עלייה בהפרשה בגין אשראי מסחרי ורכישת תיקים בסך כ-1.2 מיליוני ש"ח. הגידול בהפרשה הקבוצתית בתקופת הדוח נובע בעיקרו מעלייה ביתרות האשראי ביחס לתחילת השנה, עדכון מח"מ ומקדמי התאמות איכותיות ומאקרו כתוצאה מהשינויים בסביבה הכלכלית. ראו [טבלה מספר 25 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2023](#). ערכי ההפרשה בשיטת ה- **CECL** גבוהים באופן משמעותי מערכי ההפרשה הצפויה (הכלכלית) של הבנק המחושבת בשיטת ה- **PD** (הסיכוי לכשל) וה- **LGD** (שיעור ההפסד בהיתן כשל, שיעור אי הגביה), כפי שהם נאמדים על ידי הבנק. הדבר בולט בפרט, לנוכח תוצאות חלק ממבחני הקיצון של הבנק המתבצעים על ידי תיקי האשראי, שגם בהנחות מחמירות ביותר, נמצאים מתחת לשיעור ההפרשה בשיטת **CECL**, ומבטאים פער בין

ההפרשה שמבצע הבנק לבין פרופיל הכשל והמחיקות בפועל שהוא נמוך היסטורית, ומסייע, כפי שציינו לעיל, לתמוך ביכולת הבנק לעמוד בהתפתחות תנאי משבר וקיצון, לו יתרחשו.

הבנק נקט שיטת חישוב שהיא שיטה מקובלת בעולם, ונחשבת כשיטה שמרנית יחסית לשיטות אחרות, שכן היא מחילה את הפסדי העבר באופן מלא על מח"מ ההלוואות בתיק ביום החישוב. לפיכך, השיטה איננה מבטא באופן מלא את השיפור המתמשך שחל בתיק האשראי הצרכני בשנה האחרונה והמצב בפועל, נכון ליום החישוב. הבנק גם איננו מתאים את הירידה המהותית בשיעור הכשל בתקופה האחרונה באמצעות המקדמים האיכותיים, והיות ובחר תקופת זמן ארוכה לחישוב ההפרשות בעבר (10 שנים), השיפור המתמשך בתיק האשראי הצרכני וגם בתיק המשכנתאות במהלך התקופה האחרונה איננו בא לידי ביטוי מלא בעת שמחילים את ההפרשה לעתיד, קרי, לאורך מח"מ ההלוואה. באופן דומה, השמרנות באה לידי ביטוי בכך ששיעור הכשלים/המחיקות של תיקי הבנק מעת מועד מתן ההלוואה אינו זהה לאורך מח"מ ההלוואה (עלייה בשנים הראשונות, וירידה בשנים מאוחרות יותר של ההלוואה), אך השיטה שבה בחר הבנק איננה מביאה זאת בחשבון, והיא מחילה את שיעור ההפרשות ההיסטורי על מלוא תקופת ההלוואה, וזאת, באופן זהה לכל אחת מהשנים בעתיד. נדגיש כי מדיניות הבנק לגבי מקרה הפוך, שבו ההפרשות ההיסטוריות במהלך 10 השנים האחרונות היו נמוכות, אך בתקופה הקרובה למועד החישוב הן ימצאו בעלייה, היא להגדיל את תוצאות החישוב באמצעות המקדמים האיכותיים, כדי לבטא עלייה זו.

לפרטים נוספים, ראו **טבלה 25, טבלה 26 וטבלה 27 בפרק 3.1 וביאור 1 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2023**.

טבלה מספר 7 - סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 30 ביוני 2023										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾						סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾				
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾										
			מזה:						מזה:	
יתרת	מחיקות		סיכון				סיכון	מזה: דירוג		
הפרשה	חשבוני	הוצאות בגין	אשראי		מזה:		אשראי	ביצוע		
להפסדי	חשבוני	הפסדי אשראי	לא	בעייתי ⁽⁵⁾	חובות	סך הכל	בעייתי ⁽⁵⁾	אשראי ⁽⁵⁾	סך הכל	
אשראי	ות נטו		צובר ⁽⁶⁾							
במילוני ש"ח										
פעילות לווים בישראל										
ציבור – מסחרי										
1.6	-	0.4	7.1	7.2	1,243.3	1,808.1	11.5	1,777.6	1,812.4	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾
4.1	-	1.7	9.6	12.3	1,431.4	1,452.7	12.4	1,440.3	1,452.7	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
15.4	3.0	2.4	2.7	8.6	505.8	659.4	8.6	709.7	718.3	שירותים פיננסיים
-	-	-	-	-	334.1	334.1	-	421.1	421.1	אחרים
21.1	3.0	4.5	19.4	28.1	3,514.6	4,254.3	32.5	4,348.7	4,404.5	סך הכל מסחרי ⁽⁷⁾
48.9	0.4	0.3	127.2	127.2	10,057.6	11,459.1	127.2	11,199.2	11,459.1	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
112.7	27.3	46.3	1.9	25.3	1,651.5	1,727.5	25.4	1,597.3	1,727.5	אנשים פרטיים - אחר
182.7	30.7	51.1	148.5	180.6	15,223.7	17,440.9	185.1	17,145.2	17,591.1	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	311.9	311.9	-	1,560.6	1,560.6	בנקים בישראל וממשלת ישראל
182.7	30.7	51.1	148.5	180.6	15,535.6	17,752.8	185.1	18,705.8	19,151.7	סך הכל פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	74.4	74.4	בנקים וממשלות בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	15.4	15.4	אחרים בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	89.8	89.8	סך הכל פעילות בחו"ל
182.7	30.7	51.1	148.5	180.6	15,535.6	17,752.8	185.1	18,795.6	19,241.5	סך הכל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2) - 15,535.6 מיליוני ש"ח, אג"ח - 1,482.3 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 6.4 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 2,217.2 מיליוני ש"ח.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (5) סיכון אשראי מאזני וחוסר מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (6) כולל הלוואות לדיור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 81.7 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 85.9 מיליוני ש"ח.
- (7) כולל הלוואות המגובות בתזרים הלוואות רכב ואשראי למטרה כללית בסך 215.0 מיליוני ש"ח בניגוד בוצעה הפרשה קבוצתית בסך של 12.1 מיליוני ש"ח.
- (8) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה.

טבלה מספר 7 - סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך):

יתרה ליום 30 ביוני 2022						
הפסדי אשראי ⁽⁸⁾						
מחיקות	מזה: סיכון	מזה: סיכון	מזה: דירוג ביצוע	מזה: דירוג ביצוע	מזה: דירוג ביצוע	מזה: דירוג ביצוע
יתרת הפרשה	חשבונאיות	הוצאות בגין	אשראי לא	אשראי בעייתי	אשראי	סיכון אשראי כולל ⁽²⁾⁽³⁾
להפסדי אשראי	נטו	הפסדי אשראי	צובר	(5) (6)	(4)	(2)(3)
פעילות לווים בישראל						
ציבור – מסחרי						
0.7	0.1	0.4	5.8	10.0	1,744.4	1,819.8
2.3	-	0.4	-	1.8	1,099.8	1,101.6
6.4	0.9	3.1	2.3	2.3	435.0	437.3
2.0	-	1.8	-	-	135.9	135.9
11.4	1.0	5.7	8.1	14.1	3,415.1	3,494.6
45.4	-	5.6	122.3	122.3	10,525.1	10,778.6
73.4	7.0	18.6	1.5	19.0	1,331.7	1,417.7
130.2	8.0	29.9	131.9	155.4	15,271.9	15,690.9
בנקים בישראל וממשלת ישראל						
-	-	-	-	-	1,170.6	1,170.6
130.2	8.0	29.9	131.9	155.4	16,442.5	16,861.5
בנקים וממשלות בחו"ל						
-	-	-	-	-	75.2	75.2
-	-	-	-	-	24.4	24.4
130.2	8.0	29.9	131.9	155.4	16,542.1	16,961.1
סך הכל						

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2) - 13,841.7 מיליוני ש"ח, אג"ח - 950.1 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 2.3 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 2,167.0 מיליוני ש"ח.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן) בסעיף התחייבויות אחרות).
- (4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (6) כולל הלוואות לדיור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 192.5 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 106.6 מיליוני ש"ח.
- (7) כולל הלוואות המגובות בתזרים הלוואות רכב בסך 182.0 מיליוני ש"ח בגינם בוצעה הפרשה קבוצתית בסך של 2.3 מיליוני ש"ח.
- (8) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה.

טבלה מספר 7 - סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך):

ליום 31 בדצמבר 2022										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾						סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾				
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾										
מזה:										
יתרת	הוצאות	סיכון	מזה:	סיכון	מזה:	סיכון	מזה:	דירוג ביצוע	מזה:	
הפרשה	מחיקות	בגין	אשראי	לא	מזה:	אשראי	מזה:	דירוג ביצוע	מזה:	
להפסדי	חשבונאיות	הפסדי	צובר ⁽⁵⁾	בעייתי ⁽⁵⁾	חובות	סך הכל	בעייתי ⁽⁵⁾	אשראי ⁽⁵⁾	סך הכל	
אשראי	נטו	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	
במיליוני ש"ח										
פעילות לווים בישראל										
ציבור – מסחרי										
1.2	-	0.6	5.3	5.4	1,108.3	1,798.2	9.5	1,783.4	1,798.2	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾
2.5	-	0.6	9.9	12.6	1,031.7	1,055.3	12.6	1,042.7	1,055.3	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן(*)
15.9	(0.1)	11.6	1.4	6.5	608.7	703.5	6.5	752.2	758.7	שירותים פיננסיים
-	-	-	-	-	208.6	257.5	-	294.6	294.6	אחרים(*)
19.6	(0.1)	12.8	16.6	24.5	2,957.3	3,814.5	28.6	3,872.9	3,906.8	סך הכל מסחרי ⁽⁷⁾
49.0	-	9.2	116.0	116.0	9,718.6	11,063.1	116.0	10,832.0	11,063.1	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
93.7	24.9	56.8	1.5	19.5	1,542.2	1,626.2	19.6	1,521.6	1,626.2	אנשים פרטיים - אחר
162.3	24.8	78.8	134.1	160.0	14,218.1	16,503.8	164.2	16,226.6	16,596.2	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	280.7	280.7	-	810.6	810.6	בנקים בישראל וממשלת ישראל
162.3	24.8	78.8	134.1	160.0	14,498.8	16,784.5	164.2	17,037.2	17,406.8	סך הכל פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	39.7	39.7	בנקים וממשלות בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	24.0	24.0	אחרים בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	63.7	63.7	סך הכל פעילות בחו"ל
162.3	24.8	78.8	134.1	160.0	14,498.8	16,784.5	164.2	17,100.9	17,470.5	סך הכל

(*) סוג מחדש

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות(2) - 14,498.8 מיליוני ש"ח, אג"ח - 679.8 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 6.1 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מנגלות חבות של לווה - 2,285.8 מיליוני ש"ח.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(3) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן) בסעיף התחייבויות אחרות.

(4) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(5) סיכון אשראי מאזני וחוסר מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(6) כולל הלוואות לדיור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 180.5 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 103.4 מיליוני ש"ח.

(7) כולל הלוואות המגובות בתזרים הלוואות רכב ואשראי למטרה כללית בסך 266 מיליוני ש"ח בגינם בוצעה הפרשה קבוצתית בסך של 13.2 מיליוני ש"ח.

(8) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את ההוראות החדשות בנושא הפרשות להפסדי אשראי תוך זקיפת ההשפעה המצטברת לעודפים במועד היישום לראשונה.

טבלה מספר 8 – פירוט חשיפות לפי אזורים גיאוגרפיים:

מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שטח סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך מביניהם:

חשיפות עיקריות למדינות זרות (על בסיס מאוחד)

ליום 30 ביוני 2023												
חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾⁽⁵⁾						חשיפה מאזנית ⁽²⁾						
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾						חשיפה מאזנית ⁽²⁾						

טבלה מספר 8 – פירוט חשיפות לפי אזורים גאוגרפיים (המשך):

חשיפות עיקריות למדינת זרות (על בסיס מאוחד)

ליום 30 ביוני 2022											
חשיפה מאזנית ⁽²⁾											
חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾⁽⁵⁾											
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾											
המדינה	חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה			סך כל החשיפה המאזנית				
	לממשלות ⁽⁴⁾	לבנקים	לאחרים	חשיפה מאזנית נטו	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חובות לא צוברים	סך חשיפה חוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	לפירעון עד שנה
											לפירעון מעל שנה
במיליוני ₪											
ארצות הברית	75.2	81.5	175.1	-	-	-	331.8	11.0	232.3	99.5	
אחרות	-	16.9	131.7	-	-	-	148.6	-	84.8	63.8	
סך כל החשיפות למדינות זרות	75.2	98.4	306.8	-	-	-	480.4	11.0	317.1	163.3	
סך כל החשיפות למדינות LDC	-	-	0.3	-	-	-	0.3	-	-	0.3	

הערות:

שורת "סך הכל מדינות LDC", כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים"; הסכום כולל את נתוני מדינה ליבריה, כמפורט בטבלה לעיל;

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים; חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

פירוט ההערות, ראו בטבלת ההשוואה לתקופה קודמת בעמוד הבא.

טבלה מספר 8 – פירוט חשיפות לפי אזורים גאוגרפיים (המשך):

חשיפות עיקריות למדינת זרות (על בסיס מאוחד)

ליום 31 בדצמבר 2022													
חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾⁽²⁾													
חשיפה מאזנית ⁽²⁾													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽²⁾													
חשיפה מאזנית ⁽²⁾													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													
חשיפה מאזנית מעבר לגבול													

שיטות להפחתת סיכון אשראי – סקירה (CR3)

טבלה מספר 9 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3)

ליום 30 ביוני 2023								
מובטחים								לא מובטחים
מזה: על ידי נכרי אשראי	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות			מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל: יתרה מאזנית	סך הכל: יתרה מאזנית
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית			
במיליוני ₪								
41.5	41.5	3.0	0.0	-	88.7	44.5	130.2	15,405.4
-	-	-	-	-	-	-	-	1,482.3
41.5	41.5	3.0	0.0	-	88.7	44.5	130.2	16,887.7
-	-	-	-	-	-	-	-	163.6
								מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר

ליום 30 ביוני 2022								
מובטחים								לא מובטחים
מזה: על ידי נכרי אשראי	מזה: על ידי ערבויות פיננסיות			מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל: יתרה מאזנית	סך הכל: יתרה מאזנית
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית			
במיליוני ₪								
45.2	45.2	5.4	-	28.3	68.4	78.9	113.7	13,728.0
-	-	-	-	-	-	-	-	950.1
45.2	45.2	5.4	-	28.3	68.4	78.9	113.7	14,678.1
-	-	-	-	-	-	-	-	140.4
								מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר

טבלה מספר 9 - נתונים על הפחתת סיכון אשראי (CR3) (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2022										
מובטחים									לא מובטחים	
מזה: על ידי נדרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי ביטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל: יתרה מאזנית	סך הכל: יתרה מאזנית		
מזה: סכום	יתרה מאזנית	מזה: סכום	יתרה מאזנית	מזה: סכום	יתרה מאזנית					
במיליוני ₪										
41.5	41.5	5.6	0.0	-	44.8	47.1	86.3	14,412.5	חובות, למעט אגרות חוב	
-	-	-	-	-	-	-	-	679.8	אגרות חוב	
41.5	41.5	5.6	0.0	-	44.8	47.1	86.3	15,092.3	סך הכל	
-	-	-	-	-	-	-	-	145.5	מזה: לא צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר	

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)

טבלה מספר 10 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (CR5)

ליום 30 ביוני 2023											
משקל סיכון	0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	אחר
סך כל סכום חשיפת האשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)											
במיליוני ₪											
ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	3,225.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	42.9	-	-	-	-	-	-	-	-
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	-	-	295.2	-	28.9	-	-	-	-	-	-
חברות ניירות ערך	-	-	46.1	-	-	-	-	-	-	-	-
תאגידים	-	-	24.7	-	60.6	-	-	2,624.7	47.4	-	-
חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	2,623.4	23.0	-	-	-
הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	186.5	-	-	-	-
בביטחון נכס למגורים	-	-	-	2,680.5	2,036.8	2,516.8	2,858.9	144.3	-	-	-
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	49.9	62.4	-	-
נכסים אחרים*	247.7	-	7.2	-	-	-	-	472.5	-	-	-
*מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	85.6	-	-	-
סך הכל	3,473.2	-	416.1	2,680.5	2,126.3	2,516.8	5,668.8	3,314.2	109.8	-	20,305.8

ליום 30 ביוני 2022											
משקל סיכון	0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	אחר
סך כל סכום חשיפת האשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)											
במיליוני ₪											
ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	3,519.7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	27.9	-	-	-	-	-	-	-	-
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	-	-	178.1	-	9.3	-	-	-	-	-	-
חברות ניירות ערך	-	-	40.7	-	-	-	-	-	-	-	-
תאגידים	-	-	125.8	-	-	-	-	2,302.0	-	-	-
חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	1,878.1	(3.1)	-	-	-
הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	161.8	-	-	-	-
בביטחון נכס למגורים	-	-	-	2,616.4	1,893.6	1,825.2	3,188.6	197.1	-	-	-
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	47.7	71.5	-	-
נכסים אחרים*	225.7	-	43.9	-	-	-	-	453.5	-	-	-
*מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	75.8	-	-	-
סך הכל	3,745.4	-	416.4	2,616.4	1,902.9	1,825.2	5,228.5	2,997.1	71.5	-	18,803.4

טבלה מספר 10 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון (CR5) (המשך)

משקל סיכון	ליום 31 בדצמבר 2022											
	0%	10%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%	250%	אחר	
סך כל סכום חשיפות האשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)												
במיליוני ₪												
ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	3,573.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,573.4
ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	-	-	27.2	-	-	-	-	-	-	-	-	27.2
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))	-	-	196.3	-	12.9	-	-	-	-	-	-	209.2
חברות ניירות ערך	-	-	45.9	-	-	-	-	-	-	-	-	45.9
תאגידים	-	-	14.9	-	128.1	-	-	2,451.7	66.2	-	-	2,660.9
חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	2,148.5	5.1	-	-	-	2,153.6
בביטחון נכס למגורים	-	-	-	-	-	-	157.6	-	-	-	-	157.6
בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	2,527.5	1,792.7	2,318.1	2,907.1	312.4	-	-	-	9,857.8
הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	-	42.7	55.1	-	-	97.8
נכסים אחרים*	285.4	-	12.9	-	-	-	-	490.8	-	-	-	789.1
*מזה : בגין מניות	-	-	-	-	-	-	-	88.4	-	-	-	88.4
סך הכל	3,858.8	-	297.3	2,527.5	1,933.7	2,318.1	5,213.2	3,302.6	121.3	-	-	19,572.6

חלק 5 א - סיכון אשראי של צד נגדי

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

טבלה מספר 11 – ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

ליום 30 ביוני 2023					
RWA	CRM	EAD לאחר	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי במיליוני ₪	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף
7.7		8.7	1.4	4.7	8.7
הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי של צד נגדי – SA-CCR (עבור נגזרים)					
-		-	-	-	-
הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT)					
7.7		8.7	1.4	4.7	8.7
					סך הכל
ליום 30 ביוני 2022					
RWA	CRM	EAD לאחר	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי במיליוני ₪	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף
0.3		1.7	-	1.2	1.2
הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי של צד נגדי – SA-CCR (עבור נגזרים)					
-		-	-	-	-
הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT)					
0.3		1.7	-	1.2	1.2
					סך הכל
ליום 31 בדצמבר 2022					
RWA	EAD לאחר CRM	Alpha ששימש לצורך חישוב EAD רגולטורי במיליוני ₪	חשיפה פוטנציאלית עתידית	עלות שחלוף	
3.0		12.1	1.4	5.9	12.1
הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי של צד נגדי – SA-CCR (עבור נגזרים)					
-		-	-	-	-
הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT)					
3.0		12.1	1.4	5.9	12.1
					סך הכל

פעילות הבנק מול צדדים נגדיים מעוגנת במסמך מדיניות ייעודי. רמת הסיכון של הבנק נמוכה מאוד בגין אופן פעילותו מול הצדדים הנגדיים, וכפי שעולה מהחשיפה והקצצת ההון הנמוכה המצוינת בטבלה מספר 12 ובטבלה מספר 13.

הגישה הסטנדרטית – חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)

טבלה מספר 12 – חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (הגישה הסטנדרטית) (CCR3)

ליום 30 ביוני 2023									
משקל סיכון	0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי נכסים	במיליוני ש"ח								
ריבוניות	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSES) שאינן ממשלה	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מרכזית	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBS))	-	-	8.7	-	-	-	-	-	8.7
חברות ניירות ערך	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תאגידים	-	-	-	-	-	6.0	-	-	6.0
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	-	-	8.7	-	-	6.0	-	-	14.7
ליום 30 ביוני 2022									
משקל סיכון	0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי נכסים	במיליוני ש"ח								
ריבוניות	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSES) שאינן ממשלה	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מרכזית	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBS))	-	-	1.7	-	-	-	-	-	1.7
חברות ניירות ערך	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תאגידים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	-	-	1.7	-	-	-	-	-	1.7
ליום 31 בדצמבר 2022									
משקל סיכון	0%	10%	20%	50%	75%	100%	150%	אחר	סך חשיפת אשראי
סוגי נכסים	במיליוני ש"ח								
ריבוניות	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ישויות סקטור ציבורי (PSES) שאינן ממשלה	-	-	-	-	-	-	-	-	-
מרכזית	-	-	-	-	-	-	-	-	-
בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDBS))	-	-	12.1	-	-	-	-	-	12.1
חברות ניירות ערך	-	-	-	-	-	-	-	-	-
תאגידים	-	-	-	-	-	0.6	-	-	0.6
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
נכסים אחרים	-	-	-	-	-	-	-	-	-
סך הכל	-	-	12.1	-	-	0.6	-	-	12.7

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

טבלה מספר 13 – הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)

ליום 30 ביוני 2023						
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)		ביטחון שמשמש בעסקאות נכרים				
שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		
		לא מנותק	מנותק	לא מנותק	מנותק	
-	-	-	-	62.4	-	מזומן – מטבע מקומי
-	-	-	-	-	-	מזומן - מטבעות אחרים
-	-	-	-	-	-	חוב ריבויי מקומי
-	-	-	-	-	-	חוב ריבויי אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	-	-	-	-	-	אגרות חוב קונצרניות
-	-	-	-	8.1	-	מניות
-	-	-	-	-	-	ביטחון אחר
-	-	-	-	70.5	-	סה"כ

ליום 31 בדצמבר 2022						
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)		ביטחון שמשמש בעסקאות נכרים				
שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון שהופקד		שווי הוגן של ביטחון שהתקבל		
		לא מנותק	מנותק	לא מנותק	מנותק	
-	-	-	-	75.5	-	מזומן – מטבע מקומי
-	-	-	-	-	-	מזומן - מטבעות אחרים
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני מקומי
-	-	-	-	-	-	חוב ריבוני אחר
-	-	-	-	-	-	חוב של סוכנות ממשלתית
-	-	-	-	-	-	אגרות חוב קונצרניות
-	-	-	-	8.5	-	מניות
-	-	-	-	-	-	ביטחון אחר
-	-	-	-	84.0	-	סה"כ

חלק 5 ב – הקצאת הון בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA)

לפי הוראה A208 תאגידים בנקאיים שאינם מגיעים לסף המהותיות שנקבע בסעיף 50.9(1) רשאים לבחור שלא לחשב את דרישת ההון בגין CVA באמצעות גישות SA-CVA או BA-CVA, ותחת זאת לבחור בטיפול חלופי:

(1) כל תאגיד בנקאי עם ערך רעיוני מצרפי של עסקאות נגזרים שאינם נסלקות באופן מרכזי נמוך או שווה ל-100 מיליארד אירו נחשב כנמצא מתחת לסף המהותיות.

(2) כל תאגיד בנקאי שאינו מגיע לסף המהותיות רשאי לבחור לקבוע את דרישת ההון בגין CVA בגובה השווה ל-100% מדרישת ההון של התאגיד הבנקאי בגין סיכון אשראי צג נגדי (CCR).

הבנק בחר באופציה 2. טבלאות מספר 15 ו-16 מציגות את תוצאות הבנק לפי אופציה 2. העלייה בתוצאות הבנק ברבעון הנוכחי, יחסית לרבעון הקודם, נובעת משינוי שיטת החישוב כאמור לעיל, ומעלייה מסוימת בחשיפה.

הגישה הסטנדרטית (SA-CVA) (CVA3)

טבלה מספר 14 –

מספר של צדדים נגדיים	SA-CVA	
	RWA	
סיכון שיעור ריבית	-	-
סיכון שער חליפין	1.8	2
סיכון מרווח אשראי ייחוס	-	-
סיכון מניות	5.9	14
סיכון סחורות (commodity risk)	-	-
סיכון מרווח אשראי של צד נגדי	-	-
סך הכל	7.7	16

דוחות תזרים נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין סיכונים חשיפות התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) לפי הגישה הסטנדרטית (SA-CVA)

טבלה מספר 15 –

SA – CVA RWA	
18,918.0	סה"כ נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) ברבעון הקודם
14,779.0	סה"כ נכסי סיכון משוקללים (RWA) בגין התאמת שיערוך לסיכון אשראי (CVA) בסוף תקופת הדיווח

חלק 6 – סיכון שוק

סיכון השוק הוא הסיכון שנובע מההסתברות ששינויים בלתי צפויים במחירי השוק – שיעורי ריבית, מדדי מחירים, שערי חליפין, מחירי מניות ועוד – יפגעו בהכנסות הבנק או בערך ההון שלו בשל פוזיציות מאזניות וחוז' מאזניות שמושפעות משינוי בשווי ההון של מכשירים פיננסיים עקב שינויים בתנאי השוק.

התוצאות העסקיות, השווי ההון של הנכסים, התחייבויות, ההון העצמי ותזרימי המזומנים חשופים לסיכונים שוק שמקורם בתנודתיות בשיעורי הריבית, בשער החליפין, במדד המחירים, במחירי ניירות ערך בארץ ובחו"ל ובמדדים כלכליים נוספים.

סיכון השוק כולל מספר סוגי סיכונים ספציפיים, המנוהלים בבנק באופן דומה, על בסיס מסגרת עבודה, מדיניות ותאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, כדלקמן:

- **סיכון ריבית** – הסיכון שנשקף להון ולרווחי הבנק כתוצאה מתנועות בשיעורי הריבית שמשפיעות על הפוזיציות הקיימות בבנק.
- **סיכון שער חליפין** – החשיפה לרווחי הבנק כתוצאה משינויים בשערים של המטבעות השונים בהם הבנק פועל במסגרת עסקיו.
- **סיכון אינפלציה** – הסיכון הנובע משינויים לא צפויים בקצב האינפלציה, כלומר משינויים במדד המחירים לצרכן.
- **סיכונים בסיס אחרים** – חשיפה לשינוי של מחירים של מניות, אופציות וכולי.

פעילותו הקמעונאית של הבנק חושפת אותו לסיכונים אלה, ובעיקר, סיכון ריבית, שכן, רמת החשיפה של הבנק לסיכון שער חליפין וסיכון אינפלציה, כמו גם סיכונים מניות ואופציות בתיק ההשקעות שלו היא מצומצמת והוגבלת בתאבון סיכון הדוק שנקבע על ידי הדירקטוריון. סיכון הריבית, שכאמור לעיל נובע מהשפעת תנודות של עקום הריבית היכולות להיות תנועות לאורך העקום (ביניהן, תנודות מקבילות או תנועות בעוצמה שונה בטווחי זמן שונים לאורכו), או תנועות של העקום שבהן קיימת אפשרות כי חלק מן העקום יעלה וחלקו האחר יירד. סיכון הריבית הוא סיכון השוק העיקרי של הבנק, והוא נובע בעיקר, מהנכסים וההתחייבויות של הבנק (התיק הבנקאי) ומתיק ההשקעות שלו, המורכב ברובו מאג"חים בדירוג אשראי גבוה, הנתונים לשינויים בעקומי הריבית הרלבנטיים להשקעה. סיכון הריבית של הבנק והסיכון הנובע מפעילותו בתיק ההשקעות ובתיק הבנקאי הוגבלו על ידי דירקטוריון הבנק בתאבון סיכון נמוך המבטא רמה נמוכה יחסית של סיכון שוק וסיכון ריבית. השינוי במגמת הריבית ותחילת העלייה בריבית כמו גם השינוי ברמת האינפלציה, הגדילו את פוטנציאל הסיכון של הבנק. התנודות החריפות והתדירות בעקומי הריבית גרמו לבנק בדומה למערכת, לירידה בשווי התיק, אך על אף התנודות הקיצוניות, פעולות הגידור של הבנק וההקפדה על עמידה במגבלות סיכון מזערו את רמת הסיכון והביאו לכך שההפסד מאירוע זה הוא נמוך יחסית לפוטנציאל אירוע קיצון שכזה. לעלייה בריבית יש השפעה חיובית על הכנסות הבנק, וניתוחי הרגישות כמו גם מבחני הקיצון שמבצע הבנק מלמדים כי השפעת האירוע על יעדי הבנק מבטא סיכון שוק נמוך. ניהול סיכון הריבית כרוך גם בניטור הפרעונות המוקדמים בעיקר בתיק המשכנתאות של הבנק. לשיעור זה יש השפעה על מבנה הנכסים וההתחייבויות של הבנק ועל רמת הסיכון, והוא מחייב ניטור והחלטות מושכלות בקשר עם השפעת הפרעונות על סיכון השוק והריבית. שיעור הפרעונות עלה בשנת 2021 בהמשך להנחיית בנק ישראל שהגדילה את חלקן של ההלוואות בריבית משתנה, והגיע לשיעורים של מעל 12%, הגבוהים משמעותית מהממוצע הרב שנתי בעשר השנים שקדמו לשנת 2021. במהלך שנת 2022, על רקע השינויים בסביבה הכלכלית ועליית הריבית, שיעור הפירעון המוקדם בתיק המשכנתאות בבנק ירד. במטרה להפחית את ההחזר החודשי, במהלך 2023 ניתן היה לראות לווים אשר ביצעו פרעון מוקדם של המשכנתא במטרה לפרוס מחדש לתקופה ארוכה יותר או החלפה למסלול אחר. לאור זאת אנו מזהים מתחילת השנה עליה בשיעור הפרעונות בהלוואות לדיר או כל מטרה לכ - 11% בממוצע, מה שמגדיל מעט את תנודתיות סיכון הריבית של הבנק הטמון בתיק הבנקאי שלו. אי הוודאות בשווקים מחייבת המשך ניטור מוגבר על סיכון השוק והריבית, והבנק מבצע זאת בהתאם למדיניות שנקבעה לניהול ובקרת סיכונים אלה באמצעות הקו הראשון (חטיבה פיננסית ואסטרטגיה והקו השני, חטיבת הסיכונים). במהלך הרבעון הראשון של שנת 2023 הבנק עדכן את מסמך המדיניות שלו לניהול סיכונים שוק וריבית, וקבע מגבלות במונחי הון רובד 1 על מכלול גורמי הסיכון הנמצאים בתיקי הבנק, על תיקים שונים (תיק ההשקעות והתיק הבנקאי) בעת שגרה ובעת קיצון, ובהתבסס על שימוש במודל ה- VAR ועל שימוש בתרחישים שונים שאינם מקזזים בין גורמי הסיכון בתיקים. התרחישים שנקבעו בקיצון הם תרחישים המבטאים שמרנות מרובה, שכן הם נקבעו כערך הגבוה מבין התנודות בשוק בחלוות זמן המייצגים תקופות תנודתיות בשווקים, וערכי המקדמים הסטנדרטיים שקבע בנק ישראל בהמשך להוראות וועדת באזל, לחישוב הקצאת ההון בשיטה הסטנדרטית, המייצגת הפסד לא צפוי. מגבלות הסיכון שנקבעו הן נמוכות יחסית, ומבטאות פגיעה נמוכה בהון רובד 1 לרבות בתיק ההשקעות של הבנק במצב קיצון, גם לו ינצל הבנק את מלוא ערכה של המגבלה שקבע הדירקטוריון. תאבון הסיכון לפעילות תיק ההשקעות במצב קיצון הוקטן על ידי הדירקטוריון כדי להבטיח כי פוטנציאל ההפסד אינו עולה על שולי הביטחון שקבע הבנק ליעד הון רובד 1, קרי, גם במצב קיצון או הפתעה בשווקים, יעלה ערך שולי הביטחון על פוטנציאל ההפסד בתיק ההשקעות, וימנע חריגה מיעדי ההון שנקבעו. נכון לרבעון השני של שנת 2023, ניתן לראות עליה בערך ה- VAR וחשיפת הריבית במונחי שווי הון וכמו כן עליה בפוזיציה הבסיס המדדית, בעיקר, עקב התנודתיות בשווקים, במיוחד בשנה האחרונה. עם זאת, פרופיל סיכון השוק והריבית של הבנק במונחי VAR מרוחק במידה סבירה מתאבון הסיכון שנקבע במונחי הון רובד 1 של הבנק. לפרטים נוספים ראו [בפרק 3.2 בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2023](#).

מדיניות הבנק קובעת את הגורמים והפורומים האחראים לפיקוח, ניהול ובקרת סיכון השוק והריבית, ועל הדיווחים הנדרשים בעת התקרבות למגבלות הסיכון, ובעת חריגה מהן. המודלים והחישובים ומערכת החישוב המשמשת את הבנק נמצאים בתהליכי תיקוף בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים (סיכון מודל). נכון לסוף הרבעון, הקצאת ההון בגישה הסטנדרטית המוצגת בטבלה מספר 16 להלן, עלתה מעט יחסית לרבעון קודם אך היא ממשיכה להיות נמוכה מאוד, מה שמבטא, כאמור לעיל, סיכון בסיס נמוך של הבנק וסיכון נמוך בתיק למסחר שלו (סיכון ריבית וסיכון מניות). עם זאת, נדגיש כי הקצאת ההון בשיטה הסטנדרטית איננה מבטאת את חשיפת הבנק המלאה לסיכון שוק, שכן, היא איננה מבטאת את החשיפה בתיק הבנקאי. הבנק מבצע הקצאת הון נוספת על פי הנחיות בנק ישראל במסגרת הנדבך השני של באזל 2 בגין סיכון הריבית שלו בתיק הבנקאי, כחלק מתכנון ההון.

הבנק מכמת את סיכויי השוק בשגרה (מצב שוק רגיל) גם על פי מתודולוגית הערך הנתון לסיכון – VAR המתייחס להפסד המקסימלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכויי השוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש על פי תנאי השוק שנצפו בעבר. במהלך המחצית הראשונה של שנת 2022 עדכן הבנק את אופן חישוב ה – VAR שלו, כאחד מלקחי אירוע הקורונה, וקבע חלונות זמן היסטוריים שונים לחישוב המייצגים גם תקופות שונות לחישוב, במקום להסתמך על תוצאת חישוב הקובעת חלון זמן אחד ארוך טווח. פעולה זו הגדילה את רגישות ה – VAR לתנודתיות בשווקים והקטינה את משך התגובה שלו לאירוע שכזה. אומדן ה – VAR נקבע לפי הערך המקסימלי מבין תקופות הזמן השונות שנבחנו. ערך ה – VAR עמד ביום 30 ביוני 2023 על 36.0 מ' ש"ח. ערך זה מרוחק במרחק סביר, בהינתן התנודתיות ואי הוודאות בשווקים, ממגבלת הדיסקונטוריום העומדת על 52.5 מ' ש"ח (נקבעה כאמור לעיל במונחי הון רובד 1: 4% מהון רובד 1 של הבנק, ע"פ הון הבנק ל – 30.06.23). ערך ה – VAR של הבנק עלה ברבעון הנוכחי בעיקר כתוצאה מהשפעת השינוי בנתוני השוק עקב התנודתיות בשווקים. ערך זה, בנוסף על תוצאות תרחישי הרגישות לריבית ברמת סה"כ הבנק שגם הם מרוחקים מרחק סביר מתאבון הסיכון שנקבע, מעידים על רמת סיכון השוק הנמוכה של הבנק. עם זאת, היות ולמודל ה – VAR מגבלות ובפרט, הוא איננו מתאים לאמידת סיכון בו השווקים תנודתיים אלא למצב שוק שבשגרה, קבע דירקטוריון הבנק מגבלות למצב שוק רגיל במונחי תרחישים, המשלימים את אומדן ה – VAR (שכן, תרחישים אלה אינם מתחשבים בקשרים, הקורלציות בין גורמי הסיכון), והגביל את תאבון הסיכון למצב המבטא פגיעה נמוכה בהון רובד 1 של הבנק וביחס הון רובד 1, גם אם תרחישים אלה יתממשו בפועל. בנוסף, כאמור לעיל, קבע הבנק בתהליך סדור תרחישים למצב שוק קיצון, על מנת להשלים את החישובים בשגרה, המתבצעים באמצעות VAR ותרחישים. הבנק, מתוקף אי הוודאות בשווקים מייחס חשיבות רבה לשימוש בתרחישי הקיצון שנקבעו בתאבון הסיכון, בוודאי יחסית לערך ה – VAR שלא בהכרח, יכול לבטא את מלוא הסיכון במצב השוק הנוכחי. הבנק נמצא בתהליך יישום נוהל בנקאי תקין מספר 333 של בנק ישראל, הקובע את העקרונות הנדרשים לניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי.

סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

טבלה מספר 16 - סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

ליום 30 ביוני 2023	ליום 30 ביוני 2022	ליום 31 בדצמבר 2022	
סכומים* במיליוני ₪			
מוצרים ישירים (outright products)			
סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)	4.4	1.3	1.2
סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)	1.6	3.2	0.5
סיכון שער חליפין	0.5	1.0	0.9
סיכון סחורות	-	-	-
אופציות			
הגישה הפשוטה	-	-	-
גישת דלתה-פלוס	-	-	-
גישת התרחישים	-	-	-
איגוח	-	-	-
סך הכל	6.5	5.4	2.6

*סכומים במונחי הון.

סיכון הריבית

סיכון הריבית, כאמור לעיל, הינו הסיכון הנובע מההבדל שבין רגישות הנכסים לשינויים לא צפויים בשיעור הריבית, לבין רגישות זו של ההתחייבויות. שינויים אלו טמונים באופן שיגרתי בעסקי הבנקאות ועשויים להוות מקור רווח. עם זאת, רמות חריגות של סיכון הריבית עלולות להביא לפגיעה ברווחיות הבנק ו/או לשחיקת ההון שלו. רגישות עקום הריבית יכולה לנבוע מעלייה או ירידה בשיעור הריבית, משינוי בעקום או בחלקים ממנו, כשהתאזזות אינן בהכרח מקבילות (ירידה בטווח הקצר ועלייה בטווח הארוך, ולהיפך). עקב השינוי במגמת הריבית ברבעונים האחרונים לאחר תקופה ארוכה שבה הריבית הייתה נמוכה ויציבה, הגביר הבנק את הבקרה על סיכון הריבית, בפרט, בגין פעילותו בתיק המאזני/הבנקאי.

המעקב אחר החשיפה לסיכון ריבית מבוצע ברמת התיק הבנקאי ותיק הנוסטרו וברמה של מגזרי פעילות הבנק, שקלי, צמוד מדד ומט"ח והוא מהווה את המרכיב העיקרי בסיכון השוק של הבנק בגין פרופיל הפעילות של הבנק. סיכון הריבית נובע מהפעילות במגזרים השקלי וצמוד מדד. פעילות הבנק במגזר המט"ח היא נמוכה מאוד. אתגור תכנית העבודה של הבנק לשנת 2023, שבוצע על ידי חטיבת הסיכונים (בתוספת תרחישים שבוצעו על ידי הקו הראשון, חטיבה פיננסית ואסטרטגיה, ואותגרו על ידי חטיבת הסיכונים), כלל שורה מגוונת של תרחישים הבוחנים את השפעת סיכון הריבית, כאשר מסקנות האתגור העלו כי רמת סיכון הריבית של הבנק היא נמוכה יחסית. תרחישי הבנק מכמתים גם מצב שבו תחול עלייה ברמת הריבית, כפי שהתרחש במהלך הרבעון הנוכחי.

החשיפה לסיכון ריבית עשויה להשפיע על הרווחים, על השווי הכלכלי ועל ההון של הבנק. בהתאם לכך, נקבעו מגבלות בגישת השווי הכלכלי, שחיקת ההון, ובגישת הרווחים (רו"ה).

- גישת השווי הכלכלי – ניתוח השפעתם האפשרית של שינויים לא צפויים בריבית על השווי הכלכלי הנוכחי של כל תזרימי המזומנים העתידיים. חישוב החשיפה הכלכלית מתבצע באמצעות תרחישים שנקבעו למצב שגרה ולמצב קיצון, כגון: שינוי של 1% בריבית בשגרה (על תיק הנוסטרו) ו- 2% בריבית בקיצון (בתיק הבנקאי, בתיק הנוסטרו ובתיק הנוסטרו למסחר, כ"א בנפרד) והן באמצעות VAR על כלל התיק, התיק הבנקאי (התיק המאזני) ותיק הנוסטרו.
- גישת הרווחים (רו"ה לשנה) – מתבצעת בהתאם לנב"ת 333 - ניתוח השפעתם של שינויי ריבית על הרווח והפסד של הבנק בהתאם להוראות החשבונאיות לתקופה של 12 חודשים.

במהלך הרבעון הנוכחי נמשכה מגמת השינוי בתמהיל הנכסים וההתחייבויות של הבנק, תוצאת המשך מגמת עליית הריבית. חלה עלייה בפקדונות הציבור, שלווה בעליה ביתרת הפיקדונות בריבית משתנה, ובמקביל באשראי, עליה בהיקף ביצועי המשכנתאות בריבית קבועה ובמסלולים צמודי המדד. עליית הריבית במשך הגדילה את ההכנסות המימוניות, בעיקר מעליה במרווח הפיקדונות.

הירידה בתשואות בחלק הקצר של העקום בנוסף לשיפור במרווח הזמין למכירה תרמו לעלייה ברווחי הנוסטרו ברבעון השני. הבנק שמר, גם בעיתות תנודתיות בשוק, על יחס הון רובד 1 הגבוה מהיחס שקבע הדירקטוריון שהושפע מתנודתיות זו, וזאת, הודות לתאבון הסיכון הנמוך שנקבע לפעילות שהגביל את רגישות התיק לתנודות השוק, והקפדת הבנק לעמוד בתאבון סיכון זה בשגרה ובקיצון כחלק מתהליך ניהול ההון שלו. כחלק מהמהלכים השוטפים הנהוגים בבנק (וגם כחלק מהיערכותו לישום הוראת בנק ישראל לניהול סיכון הריבית בתיק הבנקאי), נמצא הבנק בתהליך לתיקוף המערכות והמודלים המשמשים אותו לחישוב סיכון השוק והריבית.

טבלה מספר 17 - שווי הון מתואם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו (במיליוני שקלים):

	יתרה ליום 30 ביוני 2023			יתרה ליום 30 ביוני 2022			יתרה ליום 31 בדצמבר 2022		
	שקל	מט"ח	סך הכול	שקל	מט"ח	סך הכול	שקל	מט"ח	סך הכול
שווי הון מתואם (1)	1,033.7	20.9	1,054.6	905.1	2.9	908.0	1,000.3	36.5	1,036.8
מזה: תיק בנקאי	1,024.1	20.7	1,044.8	894.7	2.6	897.3	990.4	33.5	1,023.9

(1) שווי הון נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

הטבלאות הבאות מציגות את רמת סיכון הריבית של הבנק תחת תרחישים שונים להתנהגות עקום הריבית, הכוללים שינויים מקבילים ושינויים בשיעור העקום, כשורמת הסיכון נמדדת במונחי השפעת התרחישים על השווי ההוגן, ראו טבלה מספר 18, ועל הכנסות הריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית, ראו טבלה מספר 19. טבלה מספר 18 בה רמת הסיכון נמדדת באמצעות התוצאה המקסימלית מבין השפעת תוצאות התרחישים השונים על השווי ההוגן של התיק הבנקאי מציגה רמה נמוכה של סיכון במונחי הון רובד 1 (כ - 6.2%, הנמצאת במרחק סביר ממגבלת הדירקטוריון. טבלה מספר 19 מציגה את השפעת תרחיש של עלייה מקבילה של 1% על הכנסות הבנק. הטבלה מלמדת על הכנסה הנמצאת בקשר חיובי עם מגמת עליית הריבית. הכנסה זו נמוכה יחסית לתחילת השנה, שבה הגידול בהכנסות נבעה מעודף משמעותי בנכסים בריבית משתנה ועליה במרווחי הפקדונות. כפי שציינו לעיל, פירעונות ומחזורים של פקדונות בריבית גבוהה יותר הקטינו את הכנסת הריבית.

טבלה מספר 18 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם¹ של הבנק:

30 ביוני 2023					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ דולר	מטבע חוץ אחר	סך הכל ²	
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
עלייה במקביל של 1%	(30.1)	(43.8)	(0.6)	(5.4)	(80.8)
מזה: תיק בנקאי	(26.6)	(43.2)	(0.6)	(5.4)	(75.8)
ירידה במקביל של 1%	35.1	51.1	0.6	6.0	92.8
מזה: תיק בנקאי	30.4	50.5	0.6	6.0	87.5
שינויים לא מקבילים					
התללה ⁽²⁾	(20.2)	(26.3)	(0.6)	(3.4)	(50.5)
מזה: תיק בנקאי	(22.0)	(26.0)	(0.6)	(3.4)	(52.0)
השטחה ⁽³⁾	13.2	17.7	0.4	2.2	33.6
מזה: תיק בנקאי	16.1	17.6	0.4	2.2	36.3
עליית ריבית בטווח הקצר	3.9	(1.4)	0.1	(0.3)	2.3
מזה: תיק בנקאי	7.8	(1.3)	0.1	(0.3)	6.3
ירידת ריבית בטווח הקצר	(3.2)	1.1	(0.1)	0.2	(2.0)
מזה: תיק בנקאי	(6.4)	1.0	(0.1)	0.2	(5.3)
מקסימום					
מזה: תיק בנקאי	(26.6)	(43.2)	(0.6)	(5.4)	(75.8)

31 בדצמבר 2022					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ דולר	מטבע חוץ אחר	סך הכל ²	
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
עלייה במקביל של 1%	(6.6)	(27.2)	0.4	(4.2)	(37.5)
מזה: תיק בנקאי	(7.4)	(26.6)	(0.9)	(6.0)	(40.9)
ירידה במקביל של 1%	9.6	32.4	(0.4)	4.6	46.2
מזה: תיק בנקאי	10.5	31.7	1.0	6.7	49.9
שינויים לא מקבילים					
התללה ⁽²⁾	(25.7)	(19.1)	(0.9)	(2.7)	(48.4)
מזה: תיק בנקאי	(27.0)	(18.9)	(1.0)	(3.3)	(50.1)
השטחה ⁽³⁾	24.1	14.0	1.0	1.8	40.9
מזה: תיק בנקאי	25.3	13.9	0.8	1.9	41.9
עליית ריבית בטווח הקצר	19.5	1.5	0.8	(0.2)	21.7
מזה: תיק בנקאי	20.5	1.6	0.3	(0.7)	21.7
ירידת ריבית בטווח הקצר	(16.2)	(1.3)	(0.7)	0.1	(18.0)
מזה: תיק בנקאי	(17.0)	(1.3)	(0.2)	0.6	(17.9)
מקסימום					
מזה: תיק בנקאי	(27.0)	(18.9)	(0.9)	(6.0)	(50.1)

1. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פקדונות לפי דרישה.

2. התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועליה בריבית בטווח ארוך.

3. השטחה - עליה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח ארוך.

טבלה מספר 19 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

ליום 31 בדצמבר 2022			ליום 30 ביוני 2023			
הכנסות מימון שאינן			הכנסות מימון שאינן			
סך הכל ^(*)	מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל ^(*)	מריבית	הכנסות ריבית	
במיליוני ש"ח						
שינויים מקבילים						
22.8	2.7	20.0	1.5	(3.5)	5.0	עלייה במקביל של 1%
18.8	(1.2)	20.0	3.8	(1.2)	5.0	מזה: תיק בנקאי
						* לאחר השפעות מקדזות.

חלק 7 - סיכון נזילות

סיכון נזילות הוא הסיכון הנובע מאי-ודאות לגבי משיכות בלתי צפויות של פיקדונות ומביקוש בלתי צפוי לאשראי שעל הבנק לספק באופן מיידי ושייגרמו לכך שהבנק לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו למפקידים. מקורו בסיכון לרווחי הבנק וליציבותו אשר נובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו. הסיכון נוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגייס מקורות ו/או לממש נכסים באופן בלתי צפוי ובפרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי.

הבנק מנהל את הנזילות בהתאם לנדרש בנהל בנקאי תקין 221,342 ו-222 וכללי באזל שאומצו על ידי בנק ישראל. בהתאם לנדרש בהוראות אלו ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם, הבנק מנהל מודלים לאמידת סיכון הנזילות קצר הטווח וארוך הטווח, מנתח פערי נזילות ובונה תוכנית גיוס מקורות בהתאם, תוך שהוא מתחזק באופן שוטף את תכנית החירום שלו למקרה של אירוע נזילות מערכתי ו/או ספציפי לבנק.

יחס כיסוי נזילות – גילויים עיקריים (Liquidity)

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" (LCR) של בנק ישראל אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל.

יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים זילים באיכות גבוהה, HQLA, שנתון מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות, לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים זילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם, וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכונה). תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה מסוימת של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים בתרחיש, ניצול מסוים של מסגרות אשראי שהבנק העמיד ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד במקדמים מסוימים וכו'. הסיווגים של אגרות-החוב, סוגי הפיקדונות, סוגי המסגרות וכו' ומקדמיהם נקבעו בהוראה. בהתאם, שינוי בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינוי בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות מולם יש לשמור נזילות וכיוצא בזה יכולים להביא לשינוי היחס.

ככלל, יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 שונה מהמודלים הפנימיים החלים בבנק.

הדירקטוריון קבע מגבלה ליחס כיסוי הנזילות (LCR) בגובה 150% שהינו היחס המזערי אשר נקבע ע"י בנק ישראל (100%) בתוספת שולי בטחון של הדירקטוריון שנקבעו על 50%. בנוסף, נקבעו גם שולי ביטחון נוספים של ההנהלה בשיעור של 10% שולי בטחון. בסוף הרבעון הנוכחי יחס כיסוי הנזילות עמד על 230%.

היחס הממוצע במהלך הרבעון האחרון עומד על 208%, כאשר הדרישה המזערית היא 100%. הירידה בממוצע הרבעוני ביחס כיסוי הנזילות נובעת מירידה ממוצעת ביתרת הנכסים הנזילים שנגרמו בעיקר ע"י ביצועי אשראי מוגברים ותשלום אג"ח, אך הבנק עדיין שומר באופן שוטף על יחס גבוה יחסית למערכת, ונמצא במרחק משמעותי מעל המגבלות הפנימיות שקבע הדירקטוריון ומעל הדרישות הרגולטוריות. ברבעון הנוכחי חלה עלייה בסך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA) וערכם עומד על 3,347 מיליוני שקלים (לעומת כ- 3,000 בתחילת השנה הנוכחית).

הבנק מנהל מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו וריכוזיות מקורות המימון בחתכים שונים, לפי אינדיקטורים המבטאים שינויים בפעילות הבנק (שיש להם השפעה על מצב הנזילות) ובמצב המאקרו ובתרחישים שונים, הן בשקלים והן במטבע-חוץ, באמצעות מודלים ומדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי ומודלים פנימיים שנמצאים בתהליך שוטף של תיקוף מודלים כנדרש בהוראה (סיכון מודל) ובהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים. במהלך הרבעון הנוכחי שמר הבנק על רמת נזילות נאותה, יחסי נזילות ועודפי נזילות גבוהים, כשהוא ממשיך לבחון את השפעת העלייה בסיכון הריבית על הפרעונות והמחזורים של הלקוחות הפרטיים והמוסדיים על תכנון הנזילות שלו.

טבלה מספר 20 - מתכונת גילוי על יחס כיסוי הכילות (Liquidity)

מאוחד			
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 30.06.2023			
סך ערך לא משוקלל ⁽¹⁾ (ממוצע)		סך ערך משוקלל ⁽²⁾ (ממוצע)	
במליוני ש"ח			
סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה			
3,347.0		סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה (HQLA)	
תזרימי מזומנים יוצאים			
490.8	10,548.6	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:	
22.2	444.5	פיקדונות יציבים	
219.1	1,786.7	פיקדונות כחות יציבים	
249.5	8,317.4	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)	
1,114.3	1,850.1	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:	
0.0	0.0	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים	
1,009.7	1,745.7	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)	
104.4	104.4	חובות לא מובטחים	
0.0		מימון סיטונאי מובטח	
474.2	2,621.4	דרישות נזילות נוספות, מזה:	
159.8	159.8	תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות	
0.0	0.0	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב	
125.4	2,054.2	קווי אשראי ונזילות	
0.0	0.0	מחויבויות מימון חוזיות אחרות	
189.0	407.3	מחויבויות מימון מותנות אחרות	
2,079.3		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים	
תזרימי מזומנים נכנסים			
0.0	0.0	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)	
307.3	456.1	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן	
154.8	154.8	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים	
462.2	610.9	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים	
סך ערך מתואם(3)			
3,347.0		סך הכל נכסים סילים באיכות גבוהה (HQLA)	
1,617.2		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו	
208%		יחס כיסוי סילות (%)	

1. ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
2. ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס או יוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
3. ערכים מתאים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא (2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים סילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

טבלה מספר 20 - מתכונת גילוי על יחס כיסוי הכילות (Liquidity) (המשך)

מאוחד		
לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31.12.2022		
סך ערך לא משוקלל ^(א) (ממוצע)	סך ערך משוקלל ^(ב) (ממוצע)	
במיליוני ש"ח		
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה		
2,898.9		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים		
506.1	10,662.3	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
25.4	508.9	פיקדונות יציבים
233.8	1,924.9	פיקדונות פחות יציבים
246.9	8,228.5	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראה ניהול בנקאי תקין 221)
916.5	1,706.6	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
0.0	0.0	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיביים
845.5	1,636.0	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
70.6	70.6	חובות לא מובטחים
0.0		מימון סיטונאי מובטח
320.4	2,285.9	דרישות נזילות נוספות, מזה:
36.5	36.5	תזרימי יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
0.0	0.0	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
118.5	1,865.7	קווי אשראי ונזילות
0.0	0.0	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
165.3	383.6	מחויבויות מימון מותנות אחרות
1,742.9		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים		
0.0	0.0	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
275.7	438.9	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
31.5	31.5	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
307.3	470.4	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם ^(א)		
2,898.9		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
1,435.7		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
202%		יחס כיסוי כילות (%)

הבנק ממשיך באסטרטגיה, שהחלה לפני מספר שנים, של התמקדות בגיוס מקורות ממשקי בית תוך חתירה להרחבת בסיס המפקידים, בשל ההנחה כי הישענות רחבה על מפקידים קטנים (משקי בית) וצימצום ההישענות על מפקידים גדולים תתרום ליציבות מקורות המימון ובכך לחוסנו של הבנק ולשיפור פרופיל הנזילות שלו, 83% מפקדונות הציבור הן פקדונות ממשקי בית, 86% הן לזמן קצוב ו- 36% מסך יתרת פקדונות הציבור הם פקדונות עם אופציה למשיכה מוקדמת (זמינים למשיכה) בהתראה של 7/35/60 ימים. לפרטים נוספים ראו ב**יאר 8 לדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2023**. הבנק הקצה משאבים לטובת גיוס ממשקי בית, ובפרט מבצעי שיווק. הבנק מגוון את סל המוצרים המוצע למשקי בית, ובין היתר, פיתח פקדון דיגיטלי, ופועל לשיפור מתמשך ביכולת הגיוס שלו מאפיק זה, וכן, הגדיל את יכולת שימור הפקדונות שהגיע מועד פרעונם.

יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

טבלה מספר 21 – מתכונת גילוי על יחס מימון יציב נטו (LIQ2)

ליום 30 ביוני 2023				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון			
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון ¹
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
הון:				
1,602.8	-	-	-	1,602.8
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
604.4	-	-	-	636.2
11,036.2	1,235.4	2,551.7	7,385.1	953.1
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
832.6	47.7	239.2	1,330.5	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
2,606.7	2,100.9	1,011.6	453.8	-
16,682.8	-	-	-	-
סך מימון יציב זמין (AFS)				
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
540.3	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
2,745.8	2,482.3	579.7	514.4	-
-	-	-	-	-
8,943.3	10,479.0	374.0	635.5	-
1,653.4	2,343.0	85.5	175.5	-
58.5	-	-	-	61.4
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-
-	-	-	-	-

ליום 30 ביוני 2023				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון			
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון ¹
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
				נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל
-	-	-	-	(default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)
-	-	-	-	נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו
				התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים
-	-	-	-	שהופקדו
73.0	184.9	9.2	38.7	כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
85.4	-	-	1,707.7	פריטים חוץ מאזניים
12,446.2	-	-	-	סך מימון יציב נדרש (RSF)
134%				יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)

¹ פריטים שידווחו במסגרת הטור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר. זה כולל, אך לא מוגבל, לפריטים 1 כגון הון צמית, פיקדונות ללא מועד פירעון, פוזיציות בחסר, פוזיציות בעלות מועד פירעון פתוח, מניות שאינן כשירות להיחשב כנכסים נדילים באיכות גבוהה וסחורות הנסחרות פיזית.

טבלה מספר 21 – מתכונת גילוי על יחס מימון יציב נטו (LIQ2) (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2022				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון			
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
הון:				
הון פיקוחי	1,643.7	-	-	1,643.7
מכשירי הון אחרים	-	-	-	-
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:	-	-	-	-
פיקדונות יציבים	577.7	-	-	608.1
פיקדונות פחות יציבים	9,713.9	1,548.0	1,901.6	6,109.0
מימון סיטונאי:	-	-	-	-
פיקדונות לצרכים תפעוליים	-	-	-	-
מימון סיטונאי אחר	926.4	60.8	184.3	1,546.9
התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית	-	-	-	-
התחייבויות אחרות:	-	-	-	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	-	-	-	-
כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל	2,092.5	2,092.2	0.6	1,161.3
סך מימון יציב זמין (AFS)	14,954.1	-	-	-
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)	517.1	-	-	-
פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות	-	-	-	-
הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה	-	-	-	-
ברמה	-	-	-	-
הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה	-	-	-	-
שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות	-	-	-	-
הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבנטיות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:	2,464.3	2,252.2	383.7	548.1
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	-	-	-	-
הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:	8,311.0	9,723.4	338.8	657.2
עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203	1,602.2	2,259.2	79.2	188.3
ניירות ערך שאינם בכשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות	-	-	-	-
נסחרות בבורסה	87.4	-	-	93.6
נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית	-	-	-	-
נכסים אחרים:				
סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב	-	-	-	-
נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund)	-	-	-	-
של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	-	-	-	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי בטחונות משתנים שהופקדו	-	-	-	-

ליום 31 בדצמבר 2022					
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון				
	שנה או יותר	מ- 6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון ¹	
46.4	125.8	24.6	17.5	-	כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל
86.1	-	-	1,722.0	-	פריטים חוץ מאזניים
11,512.4	-	-	-	-	סך מימון יציב נדרש (RSF)
130%	-	-	-	-	יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)

¹ פריטים שידווחו במסגרת הטור "ללא מועד פירעון" הינם פריטים ללא מועד פירעון מוגדר. זה כולל, אך לא מוגבל, לפריטים 1 כגון הון צמית, פיקדונות ללא מועד פירעון, פוזיציות בחסר, פוזיציות בעלות מועד פירעון

פתוח, מניות שאינן כשירות להיחשב כנכסים נדילים באיכות גבוהה וסחורות הנסחרות פיזית.

החל מיום 31 בדצמבר, 2021 נכנסה לתוקפה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 (יחס המימון היציב נטו), בהתאם להוראה, חישוב יחס מימון יציב המוגדר כסכום המימון היציב הזמין חלקי סכום המימון היציב הנדרש, שיחושב על פני סך המטבעות, לא יפחת מ-100%. דירקטוריון הבנק קבע מגבלה ליחס זה בשיעור של 115%. מודל הבנק עבר תיקוף בהתאם למדיניות הבנק לתיקוף מודלים, והשימוש בו אושר על ידי הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק. הדירקטוריון קבע מגבלה ליחס המימון היציב בגובה 115% שהינו היחס המזערי אשר נקבע ע"י בנק ישראל (100%) בתוספת שולי בטחון של הדירקטוריון 15%. בנוסף, נקבעו שולי ביטחון של ההנהלה העומדים על 5% שולי בטחון נוספים.

יחס מימון יציב נטו בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222, עמד נכון ליום 30 ביוני 2023 על 134% (ברבעון הנוכחי היחס עמד על 129%, ו-136% ברבעון הראשון של שנת 2023).

פרופיל המימון היציב בסוף הרבעון השני לשנת 2023, בדומה לסוף הרבעון הראשון לשנת 2023, נמצא ברמה גבוהה הן ביחס למגבלות פנימיות שנקבעו בדירקטוריון והן ביחס למגבלות רגולטוריות.

חלק 8 – סיכון סביבתי וסיכון אקלים

עקרונות הקיימות והאחריות התאגידית מהווים חלק בלתי נפרד מפעילותו העסקית של הבנק, מתוך הכרה שלא ניתן להפריד בין הצלחה עסקית לבין שיקולי חברה, סביבה וממשל תאגידי. תפיסה זו התחדדה בשנים האחרונות בישראל ובעולם ואף שולבה באסטרטגיה הכוללת של הבנק, אשר חרת על דגלו את ערכי השקיפות וההוגנות.

האסטרטגיה העסקית של הבנק עודכנה עבור שנים 2022-2026 ביום 15 ביולי, 2021, ומשלבת בתוכה היבטי ESG הכוללים התייחסות לגיוון תיק האשראי, מתן דגש על דיגיטציה וחדשנות, אבטחת מידע וסייבר ופיתוח ההון האנושי בבנק. הבנק נוקט אמצעים להטמעת ערכי הסביבה, חברה וממשל ESG וכחלק מאמצעים אלה, השיק הבנק פורום ייעודי לטיפול בנושא זה.

בגין אופי פעילות האשראי וההשקעות של הבנק, פוטנציאל לסיכון סביבתי קיים בעיקר בפעילות הנדל"ן, שכן הבנק איננו נוהג להשקיע באג"חים או ניירות ערך של חברות (שיש לוודא כי אופי פעילותם איננו פוגם). מדיניות הבנק לטיפול בסיכון סביבתי קובעת תנאים מתלים שונים לפתיחת ליווי פרויקטים. כל עוד לא הושלמו תנאים אלה, לא ניתנים שירותים בנקאיים בפרויקטים אלו לשלב הבניה. חטיבת הסיכונים אחראית לדיווח רבעוני על סטאטוס הפרויקטים שאושרו במוסדות הבנק ושקיים בהם סוגיות בקשר עם הסיכון הסביבתי. הבנק פועל בהתאם לעקרונות שנקבעו בטיטות הוראת בנק ישראל בנוגע לסיכון האקלים, ולומד את היבטי סיכון האקלים, בהתבסס על שורה של פרסומים של רגולטורים וגורמים נוספים בארץ ובחו"ל, כולל תוצאות מבחן הקיצון האקלים שערך הבנק המרכזי האירופי למערכת הבנקאית. לפרטים נוספים אודות סביבה, חברה וממשל תאגידי ראו דוח סביבה, חברה וממשל תאגידי של הבנק לשנים 2020-2021 באתר הבנק וכן בדוח השנתי לשנת 2022.

חלק 9 – סיכון תפעולי וסיכונים בקרה פנימית נוספים

הבנק פועל בתהליכים מתמשכים במטרה להמשיך ולשדרג את הטיפול שלו בסיכון התפעולי וביכולת בקרה פנימית נוספים, ובהם: המשכיות עסקית, סיכון מודל, סיכון מוניטין, מניעת מעילות והונאות, סיכונים טכנולוגיים המידע, מיקור חוץ (סיכונים שרשרת אספקה), אבטחת מידע וסייבר, הגנת הפרטיות, ציות ורגולציה, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור. הבנק פועל בהתאם להנחיות בנק ישראל ובפרט, מכתבי המפקח, לטיפול בסיכונים אלה והעקרונות לטיפול מעוגנים במסמכי מדיניות ייעודיים הקובעים את האמצעים לזיהוי ומיפוי סיכונים אלה, את קווי ההגנה האחראים לניהול ובקרת הסיכון, תאבון ומגבלות הסיכון (תקרות החשיפה המותרות), המתודולוגיות להערכת הסיכון, מזעורו והדיווח בגינו. ראיית הבנק היא כי טיפול נאות בסיכונים אלה תוך יצירת תרבות בקרה מתאימה בכל יחידות הבנק, יכול לתרום לאיתנות הבנק בשגרה ובמצבי קיצון, ולתמוך בהשגת יעדי העסקיים של הבנק. כחלק מזה, פועל הבנק להטמעת סיכונים הבקרה הפנימית בעת השקת או עדכון מוצר חדש (או פעילות חדשה), על מנת להבטיח שהפעלת מוצרים ופעילויות בעלי ערך עסקי בבנק מלווים בהערכה מלאה של סיכונים הבקרה הפנימית.

סיכון תפעולי

סיכון תפעולי הוא הסיכון להפסד או לפגיעה בהמשכיות העסקית של הבנק, שנובעת מאי-נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, משאבי אנוש ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

הבנק קבע מסגרת מקיפה של תהליכים ושיטות על מנת לנהל ולמזער את החשיפה להפסדים הנובעים מסיכונים תפעוליים, ופועל כדי שמסגרת זו תהיה אינטגרטיבית ככל שניתן, על מנת לטפל בשיטות דומות בכל משפחת סיכונים הבקרה הפנימית, כפי שצוינו לעיל. המסגרת שנקבעה לטיפול נסמכת על מסמכי בנק ישראל ומסמך באזל לטיפול בסיכון התפעולי משנת 2021, עוגנה במסמך מדיניות ייעודי, הכולל את העקרונות לניהול הסיכון ונשענת על קביעת קווי ההגנה השותפים לניטור ובקרת הסיכון, על תהליכי הערכה שהבנק מרחיב כחלק מתרבות ניהול הסיכונים, וביניהם: סקרים, איסוף מידע על אירועים תפעוליים, תהליכי הפקת לקחים ולמידה מאירועים, קביעת קווי ההגנה האחראים לניטור וניהול הסיכון, קביעת נהלים לטיפול בתהליכים, קביעת תהליך סדור המעגן במסמך מדיניות להשקת מוצר או פעילות חדשה, יצירת בקורות ממוכנות מונעות ומגלות, קביעת שרשרת הדיווחים הנדרשת בעת אירוע או פוטנציאל לאירוע, פורומים ברמות שונות של הארגון האחראים להערכות מצב ונקיטת פעולות למזעור הסיכונים, ככל שהתרחש אירוע או קיים פוטנציאל לאירוע ומהלכי הדרכה שוטפים. ראיית הבנק היא כי הסיכון התפעולי רלבנטי לפעילות מרבית יחידות הבנק וריכוז הטיפול בו מתבצע בחטיבת הסיכונים, המשמשת כמנהלת הסיכון ופועלת מול הקווים העסקיים, הטכנולוגיה והסייבר, ויחידות נוספות של הבנק שבהם מוטו נאמנים או בקרים לטיפול בסיכון. הבנק נותן דגש בתהליכי ההערכה שלו לסיכון המוניטין, המהווה את אחד מנכסי הבנק ויש לו פוטנציאל להתממש לו יתרחש אירוע סיכון תפעולי או סיכון בקרה פנימית אחר.

לבנק תכנית עבודה סדורה לטיפול בסיכון התפעולי ולמניעת מעילות והונאות. תכנית העבודה, כמו גם המדיניות לטיפול בסיכונים אלה, כוללת אמצעי ניטור, אינדיקטורים ומדדים שהטמעתם מאפשרת מזעור הסיכונים. במהלך הרבעון הנוכחי המשיך הבנק לפעול להטמעת תרבות הפקת לקחים כלל ארגונית, לחיזוק תהליכי ההערכה באמצעות ביצוע סקרים ביחידות הבנק, לקביעת אמצעי בקרה נוספים (אנושיים וטכנולוגיים), לשדרוג יכולות הטיפול שלו במוצרים חדשים ובפרויקטים, ליצירת מבנה בקרה התואם את צרכי הבנק ביחידות השונות, כולל מינוי בקר סיכונים בפעילות הקו הראשון, חטיבת משאבים וטכנולוגיה של הבנק, ולהמשך יצירת "מפת חום" (מפת הסיכונים) במטרה לטפל בפוטנציאל הסיכונים התפעוליים וסיכונים בקרה פנימית נוספים. הבנק עדכן בשנה האחרונה את המתודולוגיה של "מפת החום" בראייה שצוינה בפרק זה לעיל – יצירת מפה המקשרת בין התהליכים העסקיים המהותיים שזוהו בבנק לניהול סיכונים איסור הלבנת הון, ציות והגנות, איסור מימון טרור, סיכון תפעולי ומעילות והונאות, והמשק הקיים בין הפעילות העסקית וסיכונים אלה למערכות המחשוב של הבנק והסיכונים (הממופים באמצעות סקר מערכות ותהליכי הערכה נוספים) בהם יש לטפל בקשר אליהם – טכנולוגיה, סייבר והגנת הפרטיות.

ראיית הבנק לגבי סיכונים אלה היא אינטגרטיבית, ובתהליכי ההערכה פועל הבנק כדי ליצור, ככל הניתן, ראייה דומה של מכלול הסיכונים התפעוליים וסיכונים הבקרה הפנימית הנוספים, ביניהם:

סיכון המשכיות עסקית

הבנק נדרש לשמור על רציפות מתן שירות ותפקוד, ומקדיש תשומת לב גבוהה לניהול סיכון המשכיות עסקית מול ספקים אשר עובדים עם הבנק. הבנק ממשיך לשדרג את יכולות ההמשכיות העסקית שלו לנוכח תרחישי ייחוס נוספים להם נערך כבר בעבר, בהם תרחיש מלחמה (שעודכן על ידי בנק ישראל) ותרחיש רעידת אדמה, ובהתאם לדרישות בנק ישראל. תכנית ההמשכיות העסקית של הבנק קבעה מבנה ארגוני בחרו ואת הפעולות שיש לבצע בהתאם להתפתחות האירועים, בעיקר בכל הקשור להערכת הסיכון בעת אירוע. הבנק מקפיד לתרגל את התכנית שלו, לפי תכנית תרגיל סדורה, כחלק מתכנית התרגול מתוכנן להתבצע ברבעון הבא, תרגיל הבוחן את מוכנות הבנק לתרחיש מלחמה.

סיכון סייבר ואבטחת מידע

הבנק מודע לעלייה המתמשכת ברמת איום הסייבר וממשיך להשקיע המשאבים הנדרשים במסגרת תהליך רציף של שדרוג הטיפול בסיכון, לנוכח העלייה ברמתו. כחלק מתהליכי הניהול והבקרה, וכפי שכתבנו לעיל, הועלתה רמת הסיכון בטבלת גורמי הסיכון בשנה האחרונה לרמה בינונית גבוהה. רמה זו משקפת את הבנת הבנק לגבי העלייה באיומי הסייבר, והיא בוצעה על אף הרמה הגבוהה של איכות ניהול הסיכון. חדר ניטור סייבר פועל לפי העקרונות שנקבעו לניטור, מבוצע עדכון מול יחידת הסייבר הפיקוחית וגורמים לאומיים כולל מערך הסייבר לגבי אירועים מיוחדים, ומבוצעות פעולות להגברת המודעות. הבנק ממשיך לשמור על רמה גבוהה של ניטור ובקרה על סיכון זה, לנוכח פוטנציאל הסיכון והשפעתו על פעילות הבנק והעלייה ברמת הסיכון, כפי שהודגש בפרק הדין בגורמי הסיכון. ניהול ובקרת הסיכונים מתבסס בין היתר, על ניתוח תרחישי ייחוס, ומתודולוגיה סדורה לקביעת רמת הבקרה. הבנק מקפיד לתרגל באופן סדיר את היערכותו לאירוע סייבר, בין היתר, באמצעות תרגילים המשלבים בין אירוע סייבר ואירוע פיננסי נדילות, הבוחנים את תכניות החירום של הבנק. אגף הסייבר של הבנק, הפועל בחטיבת המשאבים והטכנולוגיה, אחראי לגיבוש מדיניות השימוש בענן, לפי נוהל בנקאי תקין 362 של בנק ישראל, ולביצוע סקרים בחצרות ספקי הבנק, ככל שמיפוי פעילות הספק מחייב זאת, ובהתאם לנוהל בנקאי תקין 359A של בנק ישראל ומדיניות הבנק לטיפול במוצר חדש/פעילות חדשה או שעודכנה באופן מהותי. לאגף הסייבר ממשק עם יחידת הגנת הפרטיות של הבנק, על מנת להבטיח חסינות מערכות הבנק ומאגרי המידע שהוגדרו והיא שותפה, בתיאום עם חטיבת הסיכונים, לתהליכים לשדרוג יכולות הניטור של הבנק לטיפול באנומליות היכולות להעיד על פוטנציאל למעילות והונאות. במהלך הרבעון הראשון של השנה השלים אגף הסייבר בשיתוף חטיבת הסיכונים פיתוח מתודולוגיה חדשה לניטור סיכון הסייבר במגוון גורמי ומדדי סיכון, שתאפשר מעקב אחר התפתחות פרוץ סיכון הסייבר וקביעת תאבון סיכון בגינו. המתודולוגיה נמצאת בתהליכי בחינה ואתגור על מנת לוודא האם יש צורך לבצע בה עדכונים, טרום כניסתה המלאה ליצור, המתוכננת להתבצע עד תום השנה הנוכחית.

סיכונים טכנולוגיים המידע

הסיכון מנוהל על ידי חטיבת המשאבים והטכנולוגיה כאשר בקרת הסיכון מתבצעת בחטיבת הסיכונים המשמשת כקו שני לפעילות. הבנק מינה בקר סיכון ייעודי הפועל בקו הראשון (בחטיבת המשאבים והטכנולוגיה) ופועל בתיאום מקצועי עם חטיבת הסיכונים. הבנק השלים בתחילת השנה את אסטרטגיית המחשוב, הדיגיטל והמידע ואסטרטגיה והוא נמצא בתהליך יישום שלה תחת בקרה של קווי ההגנה שנקבעו בבנק, כולל ההנהלה, הדיקטוריון וועדותיו. העקרונות לטיפול בסיכונים טכנולוגיים המידע עוגנו במסמך מדיניות ייעודי. במהלך הרבעון האחרון השלים הבנק את החלק הראשון במהלך לביצוע סקר מערכות. תוצאות הסקר, האמור להיות מושלם במלואו עד תום השנה הנוכחית, ישולבו במפת החום האינטגרטיבית של הבנק.

מעילות והונאות

לבנק מדיניות ייעודית לטיפול בסיכון זה, שעקרונותיה נקבעו בהתאם לציפיות והנחיות בנק ישראל. המדיניות קובעת את העקרונות לטיפול בסיכון, הטיפול באירוע או פוטנציאל לאירוע, דרכי הדיווח, ניטור אנומליות באמצעות חוקים עסקיים ושיטות סטטיסטיות מתקדמות. בפרט, קובעת המדיניות את כל אמצעי המזעור הקיימים בבנק למניעת מעילות והונאות. הטיפול בסיכון מעילות והונאות מתבסס בין היתר, על מפת הסיכונים של הבנק, קרי, משולב במפת הסיכונים של הבנק. ברבעון הנוכחי המשיך הבנק בביצוע סקרי עומק בפעילויות שונות של הבנק שישולבו במפת הסיכונים של הבנק, על מנת לוודא כי אמצעי הבקרה והמזעור הקיימים בבנק מספקים, לנוכח תוצאות סקרי המיפוי.

ציוד, איסור הלבנת הון ומימון טרור

הבנק פועל בהתאם להנחיות בנק ישראל לטיפול בסיכונים אלה, בהתאם לתאבון הסיכון שקבע הבנק במסמך המדיניות לטיפול בסיכונים אלה. הפעילות מתבצעת לפי תכנית עבודה סדורה במטרה להמשיך ולשדרג את אופן הטיפול בסיכונים אלה, את תהליכי הערכת הסיכון, והטיפול של קווי ההגנה בליקויים ככל שהתגלו. בשנה הנוכחית, בהמשך לסנקציות שהוטלו ובהתאם למכתבי המפקח על הבנק (ראו חלק הוראות רגולטוריות), הגביר הבנק את פעולות הניטור בהתאם להנחיות. הבנק נותן דגש על עמידה בסיכון ההגונות, בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים.

בדוח בדיקה בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור שביצע בנק ישראל בבנק במהלך החודשים ינואר 2021 – יוני 2022 נמצאו הפרות לכאורה של הוראות הצו הבנקאי לניהול סיכון איסור הלבנת הון ומימון טרור, וכן של הוראות נוהל בנקאי תקין 411. בהתבסס על הממצאים האמורים, הוגשו ביום 7 ביוני 2023 לוועדה להטלת עיצום כספי לעניין תאגידים בנקאים ולמפקח שתי בקשות להטיל על הבנק עיצומים כספיים, האחד – בגין הפרת הצו הבנקאי והשני – בגין הפרת הוראות נב"ת 411. מועד הדיונים בבקשות להטלת עיצומים נקבע לחודש ספטמבר 2023. הבנק פועל בהתאם לחוות דעת יועציו החשבונאיים והמשפטיים, וכן פועל לטיפול בממצאי הבדיקה בהתאם לתכנית עבודה מסודרת.